

Non falsū testimoniū dicēs.

In p̄cepto precedenti
deus phibuit pximo
nocumentū nō eē infe
rendū in rebus tpali
bus dicēdo. Non fur
tū faciēs. Nūc in isto octauo p̄cepto
phibet deus pxio nocumentū nō eē
inferendū in fama. qđ est maximuz
bonū twis: dicens. Non falsū testio
niū dicēs. Neqz cōn pximū tuū: ne
qz cōtra teipm. scđm qđ dicit aug. li.
p̄mo de ci. dei. c. ij. Sic falsū inqt te
stioniū phibet cū uetaret dicēdo
falsū testioniū nō dicēs cōn pximuz
tuū. nec iō tñ si aduersus seipz qđ qđ
falsū testioniū dixerit. ab hō crimine
se putauerit alienū. Nec aug. Sed
scđm eundē aug. hō phibet dñs oē
nocumentū oris quo qđs p falsitatem
oris ledit pximū. In secūdo at p̄cep
to phibet mendaciū falsitas respā
dei put cadit in ipō piurio. Dic scūs
tho. scđa scđe. q. vii. qđ falsū testimo
niū est sp pctm̄ aut mōrle aut uiale
Nā hz triplicē deformitatē. Vno mō
ex piurio. qz testes nō admittūt nī
si iurati. et hō sp est pctm̄ mōrle. Se
cūdo est ibi uolatio iūsticie et hō mō
est pctm̄ mōrle in suo gñe sicut et qđli
bet iūsticia. Tercō ē ibi mendaciū:
qđ sp est pctm̄ mōrle aut uiale. Pri
mo peccat cōn illō p̄ceptū oēs illi qđ
falsitatē committūt in iudicio. s.
Iudex falsā smām pferendo
Actor false reū inuicando
Testis falsū testimoniū pferendo.
Aduōtus falsā sentētiam defendēdo

Priō iudex flāz smām pferēdo. Cōn
qđ leui. xix. Nolite facē iūquū aliqd
in iudicio. Deut. xx. vii. Maledcūs qđ
puertit iudiciū aduene et pupilli et
vidue. Acceperūt mūera et pūterūt iu
dicia. i. R. vii. Judex em̄ si bñ iudi
cat tenet locū dei. hō si male iudicat te
net locū diaboli. Jōp̄cipit iudiciabus
eccāsticis. c. cū et. de se. et re. iudi. li.
vi. Caueāt eccāstici iudices et prudē
ter attēdāt ut in carū pcessibz mīxē
dicet odiū uel fauor uel surpet. tior exu
let. p̄miū uel exultatio p̄mij iūsticiaz
nō subuertat. hō statera gestēt i mai
bus. lāces appendāt eq̄ libramie: et
in oibus qđ in causis agēda fuerūt p̄
sertim in cāpiēdis sentētis et feren
dis p̄ oculū solū deū hēant. Et infra Si
iudex eccāsticus ordian? uel delegat?
cōn sciam suā et iūsticiā in ḡuamē
ptis alteri? i iudicio qđcūq; fecerit per
grām. i. p̄ p̄ces uel p̄ sordes. i. p̄ p̄cā
ab officio suo ē suspēsus. Et si igerit
se dñis interī efficiat irregularis. A
qđ nō p̄t absolui nī p̄ sūmū pontificē.
hō ibi Si ei iudex ex amore siue odio
siue cupiditate: siue alia cā iūsta im
quā tulerit smām: tenet p̄cise ad oē
iteresse illi qđ ex tali smā lefus ē: nī for
te possz iducē illū p̄ qđ tulerit ad ple
nariā restitutōz faciendā ei qđ fuit le
fus. ut patet. C. de pe. iud. l. vlti. et
xi. q. iij. q̄tuor. Et hō cū ipom̄ grauis
ma p̄ma tanqz p̄ ḡuillio crimie. utz
xi. q. iij. q̄cūqz. Secūdo peccat cōn hō
actoēs reū flē iūfādo exēplo iudeoz
qđ xp̄z flē acūsabāt. mar. xv. Acūsā
bāt eū sūmī sacerdotes. Aut cūmē flm̄
ipōnēdo a pctm̄ augēdo et agguādo

Tales diabolo assignantur vel assimi-
lantur qui accusator fratrum dicitur. **Apo. c. xij.**
Proiectus est accusator fratrum nostrorum
qui accusabat illos ante aspectum
dei nostri die ac nocte. De talibus dicitur ex
excusationibus. c. accusasti aliquem et pro
tuam accusationem occisus est nisi pro
pace. xl. dies in pane et aqua quod ca-
rena vocatur cum septem sequentibus an-
nis peniteas. Si autem pro tua delictorum
debilitatus est. pro tres debes quodrage-
simas penitere. **Hec ibi.** Peccant er-
go tanquam falsi testes false accusantes
aut ex odio aut in amore aut invidia
Sed ex caritate accusare debet. alias
non sunt audiendi. vtz. i. c. de accusa.
Si legitimus non si. e. ut accusator: non
fatigetur accusatus. **Hec ibi.** Quia
criminofus non potest alium accusare. iij. q.
vii. qm̄ sine. r. c. postulat. Qui tra-
stem gestat in oculo: festucam de oculo
fratris non potest eicere. Peccat etiam morta-
liter reus accusatus si negat veritatem
in iudicio secundum sententiam thomae. scda
scde. q. lxx. qz hoc pertinet ad debitum
quod aliquis obediatur suo superiori. Iu-
dex autem est superior. Ioh̄ ex debito iusticie
tenetur reus iudicium veritatem exponere.
Si autem mendaciter negat peccat mor-
taliter. et si iudex hoc exquirat quod non potest
secundum ordinem iuris non tenetur accu-
satus ei respondere. sed potest per appellacionem
aliter licite subterfugere: mendacium
tamen dicere non licet. Ioh̄ dixit Josue ad
Achor. **Fili da glaz deo isrl et confite-
re peccatum tuum et indica mihi quid feceris**
vtz. Josue vii. Tercio peccat contra hoc
ibi testes false testimonium preferen-
do. De illis principaliter dixit dominus. **Non**

falsum testimonium dices. Sed tamen de te-
stibus tria sunt notanda. s.

De eorum numero sitate

De eorum qualitate.

De eorum veritate.

De primo dicitur quod ad minimum dunt esse duo
vtz. **Deut. xvii.** In ore duorum vel trium
testium probabitur quod interficietur. **Secundo** occi-
datur vno modo se testimonio. **Speculum**
saxonum dicit. Cumque homo coram iudicio non
fecerit quantumcumque hoc sit notorium se suo
iuramento liberabit. nec in hac parte
ipsum quodcumque testimonium probabit:
quod est contra euangelium. vtz. **math. xvi.**
Si peccauerit in te frater tuus. adhi-
be tibi duos vel tres. quia in ore duorum
vel trium stat omne verbum. Est etiam contra ius
canonicum. vtz. in c. licet. ex de testibus
ubi dicitur. In ore duorum vel trium non
paucorum sed aliquantum plurium stat omne ver-
bum nisi sint magne persone. vtz. ij. q.
v. c. presul non dampnatur nisi cum lxxij
testibus. presbiter aut cardinalis nisi cum
xliij. non deponatur. **Dyaconus** vero car-
dinalis urbis romae non nisi in xxvij. te-
stibus deponabitur. **Et in c.** sequenti
dicitur quod episcopus non dampnatur nisi in xij. testi-
bus. episcopus aut pro xxij. alios personeos te-
stes. Sed quare tot testes requiruntur in mag-
nis personis. **Runt** sanctus thomas in scda se-
cunde. q. lxx. ar. ij. propter eorum dignitatem.
quia tales institui dunt quorum scitatio plene
creditur quod in iusticia testibus. **Secundo**
dicitur: quia homines qui habent alios iudicium sepe
propter iusticiam multos habent aduersarios.
Vnde non est passim credendum testibus
contra eos. nisi multitudo magna conueniat.
Tercio quia ex condempnatione aliam?

eorum derogaret in opinione hominum dignitati illius ecclesie et auctoritati quod est periculosius quam in ea tollerare aliquem peccatorem nisi valde publicum et manifestum de quo grave scandalum oriretur. Sed nec euangelium nec ulla diuina humanaque lex vnius testimonio et hoc idoneo quepiam condempnat vel iustificat. ut dicitur xxxiiij. q. ij. c. admonere. Et deustro. xvij. Nemo interficietur vno testimonio contra se habente. sed dicitur esse duo ad minimum. Rationem assignat sanctus thomas secunda secunde q. lxx. ar. ij. Quia ois multitudo in tribus comprehenditur. scilicet principio. medio et fine. Unde secundum philosophum primo de celo et mundo Omne et totum in tribus ponitur sicut ternarius constituitur cum sint duo testes et cum accusatore erunt tres ad maiorem certitudinem. ut cum ternarius constituitur fit quedam multitudo perfecta in ipsis testibus. Ideam ecclesiasticam. iij. dicitur. Funiculus triplex difficile rumpitur. Augustinus autem super illud iohannis. viij. Duorum hominum testimonium verum est dicit quod in hoc trinitas secundum misterium est commendata. in qua est perpetua firmitas veritatis. Et hoc est verum nisi manifesta infamia sit in contrarium. quia euidentia patratu sceleris non indiget voce accusatoris ut optime probatur in titulo de accusatoribus. c. euidentia. Secundo dicendum est de testium qualitate. Quereret aliquis quales debent esse testes. Rursum quod dicitur in se habere septem condiciones que continentur in his metris. **C**ondicio sexus. etas discretio fama. Et fortuna fides in testi-

bus ista requirunt. **P**rimo debet esse liber non seruus. utz. iij. q. iij. c. serui. quia seruus metu domini supprimit veritatem. Unde serui neque pro domino neque aduersus dominum sed pro facto suo interrogari possunt. ut dicitur ibidem. Ratio est: quia metu domini forte supprimit veritatem utz. de verborum significatione. c. forus. Fallit tamen hoc quando non agit de factis domini sui. quia tunc seruus potest esse testis. Secundo debet esse vir non mulier: sed hoc est verum in causa criminali. Cuius ratio nem ponit decretal. extra de verborum significatione. c. forus. Quia seia variabilis atque mutabilis est. **T**ertio dicitur xxxiiij. q. v. c. mulieres constat esse subiectam dominio viri sui et nullam auctoritatem habere. Neque docere potest. nec testis esse. nec fidem dare. nec iudicare. Dicit glosa. quod hoc intelligitur in causa criminali: sed in civilibus potest esse testis. utz. xv. q. iij. c. ex eo in textu et in glosa. Tertio debet habere legitimam etatem. scilicet. xiiij. annos. utz. iij. q. iij. c. testes. Vbi dicitur. Ad testimonium ante infra decimum quartum annum etatis sue constituta non admittuntur. quia etas puerilis plena est mendacibus atque puerilijs. ut patet de delictis puerorum. c. i. Secundo quia testis debet iurare: pueri autem non coguntur ad iuramentum. ergo nec ad testimonium ut patet. xxij. q. v. c. pueri. Sed decretum contra hoc obicit. iij. q. iij. c. si quis. **S**obicit. Vbi dicitur: sed obicitur illud bractij qui voce pueri triginta dies ab ortu habentis innocens probatus est. Rursum quod miracula diuina sunt admiranda: et non in exemplum humane actionis trahenda

Dubitatur vtrū testis semp debeat iurare. Rūn̄ auḡ: de anclona iū sūma de eccāstica ptate. q. l. v. ar. iij. dices q̄ iudiciū nō est cōfirmandū iuramētō. sed simplr p̄ferendū ne incurra tur piuriū. sed in iudicio cōueniēter interponitur iuramentū. Primo p̄p̄ testis timorationē. Plus nāq̄ timet hō peccare cōm̄ mandatū dei q̄ cōtra mandatū p̄xi. q̄ qz falsū testimoniū est cōtra p̄ximū. piuriū vero cōtra de um. Ideo satis plus timet homo de um offendere per piuriū: q̄ p̄ falsum testimoniū. Vt ergo testis timeat falsū dicere testimoniū contra p̄ximū in iudicio semp debet admitti testis iuratus. Secūdo p̄pter testimoniū certificationē. Nam testimoniū hominis cōfirmatur q̄ certificat̄ veritate hūana q̄ p̄t falli q̄ fallere. Iuramentū vero firmatur q̄ certificatur veritate diuina q̄ nec fallit nec fallitur vt gen̄? testimoniū testis sit ineffabile. Vt n̄ fallat nec fallat̄ in iudicio iuratus se per est admittendus. Tertio p̄pter mendaciū vitacōem. Quarto testis debet esse discretus. Jō furiosus q̄ fatuus repellūtur. vtz. iij. q. vii. c. infamis. Tria sūt quibus aliqui impedīuntur vt iudices non fiāt. Natura: vt surdus mutus q̄ p̄petuo furiosus gl̄c. dicit ibidem. secus eēt si ad tempus. qz si h̄z interuallū rōis p̄t eē iudex. Quinto testis nō debet eē infamis vtz. iij. q. vii. c. infamis. vbi dī. Infamis p̄sona nec parator p̄t eē nec cogitor. Sūt aut̄ infames s̄m̄ iurafures bētia raptores. ac. vtz. vi. q. i. c. infames. Idē dī de regul̄ iuris. li.

vi. Infamibus p̄orte dignitatis patēre non dnt. Et de verborū sig. c. for̄? dicitur q̄ testis debet esse p̄batus in vita. vt sit innocens q̄ integer in actu. Nam si in vita bona defierit: fide rarebit. Nam iusticia cum scelerato hōie non p̄t habere cōmerciū. Ideo multum fatue faciūt illi qui dicunt Sufficit mibi conscientia bona. Nō auro quid hōies dicant. habeo testes in celo. Audiant illi ap̄l̄m. Ad ro. xi. Prouidem? bona non solū corā deo: sed etiā corā oibus hōibus. Vita bona est nobis necāria p̄pter nos. s̄ fama bona p̄pter alios. Vnde greḡ. q̄ ponit̄ eius verba. xi. q. iij. c. Nō sūt audiendi viri siue feie q̄ resp̄cēdūt in aliq̄ negligentia nō oñdendo bonā famā suā. p̄ quā fit vt in malā remiant suspicōem. Sequitur Quisquis a crimibus vitā suā custodit sibi bene facit. Qui at̄ custodit famā suā in alijs misericors ē. Nobis eī necāria vita nr̄a. alijs fama nr̄a. Sexto non d̄z esse nimis paup̄. Alias suspicō esset q̄ p̄pter aliq̄d mun? testaretur. vtz. iij. q. iij. testes. Sicut multa boni socij faciūt nō timentes deū. q̄ accipiūt vnū sextarū vini q̄ dant falsū testimoniū. Et tales tenentur ad restitutionē. vtz. xiiij. q. v. c. nō sane. Etiā si verū dedit testimoniū. P̄t tñ aduōtus v̄dē iustū p̄rōciū q̄ cōsiliarius cōsiliū priorū. Rō est qz iudex q̄ testis sūt ex vtraq̄ pte. Aduōtus q̄ cōsiliarius ex vna pte. Illoz p̄ma q̄ falsū testimoniū dixerūt p̄mit̄ vi. q. i. Quicūqz scienter piurauerit q̄ fūm̄ testimoniū dixerit q̄raginta dies in pane q̄

aqua ieiunet. et septē sequentes an-
nos nūq̄ sit sine p̄ma et nūq̄ i testi-
moniū recipiat. **S**eptimo d̄z eē fide-
lis et nō infidelis sicut iudeus aut pa-
ganus et hereticus nō admittit cōn-
xp̄ianū. vt. 3. ij. q. vij. c. si hereticus i
hereticū litigat licet cuiq; eoz testē
hereticū adducere testē. **S**i at̄ ortho-
doxus i hereticū litigat p̄ orthodoxo
valet testimoniū. cōi orthodoxū aut̄
solius orthodoxi testimoniū valet.
Sic iudeus cōi xp̄ianū vel paganū
testari nō pōt. Rō huius p̄mit̄ ibidē.
c. nō pōt erga hōies esse fidelis. qui
deo existit infidelis. **T**ercō dicendū
est de eoz veritate s̄m sc̄m thō. vbi s̄
q̄ quilibet tenet̄ p̄hibere testimoniū
de manifestis q̄n iudex id ab eo req̄-
rit s̄m ordinē iuris. **S**i at̄ aliq̄s req̄-
rat̄ testimoniū cui nō tenet̄ obedire.
tūc nō tenetur ferre testimoniū: nisi
p̄ h̄ liberet hōiem ab aliquo piculo.
puta morte vel infamia iniusta. **I**n q̄
casu tenet̄ ferre testimoniū etiā si n̄
req̄rat̄. **D**e h̄ijs at̄ q̄ aliq̄s h̄z sub si-
gillo confessionis nullo mō d̄z ferre
testimoniū. qz cōi iūs naturale face-
ret nō seruando fidē. nisi eent̄ talia q̄
eent̄ multū nocua multitudi corpora-
liter vel sp̄ualiter. vel in ḡuamen et
dampnū alicui? p̄sone singulariter.
Tales em̄ testes d̄nt eē veri et nō fal-
si. et h̄ p̄pter multa. **P**rimo p̄pter p̄xi-
mi offensionē. qz dicit̄ p̄sido. in li. de
fimo bono. falsus testis trib̄t̄ e ob-
noxius. **D**eo cui? p̄ntiam et̄m̄ iudi-
ci quē fallit. et̄m̄ innocenti quē falso testi-
monio ledit. **S**ecūdo est piculosus
p̄pter ablata restitucōem. **N**ā falsus

testis tenetur ad restitucōem om̄iū
que p̄xim? suus amisit p̄ suū falsū
testimoniū. vt. 3. xiiij. q. v. ca. nō sane:
Etiam famaz. **C**ui? exemplū scribit
eusebius in cronica sua. q̄ āno d̄m̄-
ccxiiij. cōi narāfū ep̄m insurrexerūt
tres falsi testes. s̄ duo mortui sūt. et
terti? restituit famā. **M**āsit ergo vi-
uus ille. **C**ui? exemplū nota in s̄mo
ne p̄mo secūdi p̄cepti. **T**ercō p̄pter
infamie demigracōez. qz falsus testis
efficitur infamis. et̄ decetero nō p̄t te-
stari contra quemq̄. vt. 3. iij. q. v. ca.
statuim?. vbi d̄z. **C**onstituim? cum
omibus qui nobiscū sunt ep̄is vt̄ ho-
micide. malefici. fures. sacrilegi. ad-
ulteri. raptores. incestuosi. piuri. vel
qui falsum testimoniū dixerint. nul-
latenus sūt ad testimoniū admitte-
di. qz infames sūt. et̄ sepiūs tp̄alem
patiūtur confusionē. **C**ui? exemplū
patet in speculo histo. li. xxiiij. c. xci.
de b̄tō q̄ntano martire. q̄ q̄dam ber-
nu? noie in rebus eccē b̄tī q̄ntani fal-
sum ferebat testimoniū. volens q̄n-
dam filiā de predio penitus auferre
quē sc̄us martir quintanus in somp-
no redarguit. apprehendens qz n̄ asit
eius. falsatorem eum proclamauit.
Ad q̄d dictū ip̄e exp̄gefāct? p̄dib?
calciatus. cū facē suaz aq̄ lauaret: ac-
cessita iuge cepit ei explanare q̄b̄ i
sompnis vidisset. **V**t aut̄ puentum
est ad h̄ q̄liter ip̄e martir nasū eius
tenens falsatorem eū vocauit exten-
ta manu sua nasum suū cepit. et̄ sta-
tum nasus quia in vase quo aqua e-
rat de manibus eius defluebat. cecidit.
Qui inimicū territus ad placitū

quo ip̄a die p̄ p̄fata filua deberet ire
distulit. nec tñ s̄ supplicio coerctus
insup ob supbie fastū aureuz sibi na
sū fabricare. catbenulisq; aureis ap
taē conat? ē. **Quē** iterū idē scūs quī
nus visu admonuit dicēs. **Nō**ne ti
bi naturalē nasiū abstuli: vt te oib?
monstrarē falsum testimoniū dixisse.
a nūc ob supbiam ausus es aureū
supponē nasiū. **V**ade nūc a p̄ice illum
abs te: a cūctis inotescē stude te s̄m
testimoniū ptulisse. **O**b inditiū er
go fidei nasus ip̄se ab auro mlt̄is di
ebus ad mēoriā futurorū ibidē ser
uatus mansit. **Q**uarto est p̄iculosū
p̄pter pene talionē. **J**ō dī deutro. xix.
Cūq; diligentissime p̄scrutantes in
uenerint falsum testē cōn frēm suum
falsum dixisse testimoniū: reddant ei
sicut fratri suo facere cogitauit. **I**dem
patet dan. xix. de illis duo b; testi
bus falsis susanna; accusantib; q̄s
daniel deprehendit falsos fuisse. a sic
eos interfecit. **C**ui? exemplū ec̄ legi
tur in cronica impatorū de ottōe ter
tio q̄ hūit vxorē pulcrā s̄ lasciuā a is
pudicā. q̄ quendā comitē nobilē vt
sibi in adulterio commiscetur instiga
uit. **Q**ui tale nephas recusauit dicēs
se oino nō velle thoz dīm sui impato
ris maculare. **Q**uare indignata fuit
cōtra eū regina: a accusabat eū corā
impatore: quō ip̄am voluisset violē
ter oppressisse. a hanc accusacōez p̄
bavit falsis testibus. **C**ōmotus im
pator cōn comitē ip̄m iussit decollari
nō obstante q̄cunq; d̄dictione. **T**em
pore vero decollationis vōuit comes
ad se vxorē suam legitimā dicens.

Ecce vxor mea p̄redicā inocēs hui?
crimis sū. **S**ed mō caput meū tol
las coram rege. a debes facere expur
gationē in igne. a meā corā oib; de
clarare innocentia. qz nūq; contraxi
cū aliqua adulterij maculā. **E**t sic ip̄
sa cū eiulatu corpus eius sustulit: et
diligenter custodiuit. **F**actoq; iter
uallo t̄pis impator otto constituit di
em iudiciariā: in qua voluit reddere
vnicuiq; iusticiā suam. **O**currebat
āt a vxor comitis ip̄lorādo iusticiam
impatoris dicens. **P**eremissie prin
ceps quid est illi faciendū q̄ iniuste
odempnat a occidit p̄ximū. **C**ui im
pator r̄ndit. **T**alis reus est mortis
Cui vidua. **T**u es ille qui iniuste oc
cidisti martū meū: ecce caput inno
center occisum. **Q**uod p̄babo s̄i ig
ne maneat illesum. a ego s̄i ma
neo illesa. **E**t imperator stupefactus
expurgationē vidue admisit: a copi
osum ignem parari fecit. in quo ip̄a
vidua vna cum capite viri sui illesa
permanfit. **T**unc multū importunis
precbus instabat a mortem impera
toris postulabat. **V**idens vero impa
tor qz via iuris mortē declinare non
poterat. inducias. xviii. dierū petijt.
Interim impator cām comitis occi
si diligenter p̄scrutabatur. a comi
tem innocentē a imperatricem reā
mortis inuenit. **T**unc ip̄am publice
igne cōbussit. a etiā falsos testes cū
ea: a vxorem comitis multis mūeri
bus ditauit. atq; territorium eius
de coitis q̄tuor validissimis castris
ampliauit. **Q**uinto est p̄iculosū
sum p̄pter eternam dāpnacōem nisi

leso satisfecerint. vtz. puer. xix. **Testis falsus nō erit ipūitus. Et puer. xxij. Testis mendax peribit de pplo meo. Quarto peccat cōn h̄ idē aduocatus falsam sentēciam defendendo. Cōn quē scribitur puer. xvij. Qui iustificat impiū a dēpnat iustū v̄ qz abhoiabilis est ap̄s deū. Qd̄ sit aut ex cupiditatis auaricia Multi eī ppter lucrū dicūt bonū malū a malū bonū. Cōn q̄s ysa. v. Ve q̄ iustificatis impiū p mīeribus a iusticiā iusti aufertis ab eo. Secundo sit ex certa scia. Multi em̄ bñ sciūt cām esse iniustā p q̄ aduocāt. sed vel ex carli affectiōe aut amīciāe copulacōe sciēter in tali cā p̄diciū p̄stant Qui iuste iram dñi merētur. Juxta illud. i. palippo. xix. Impio p̄bes auxiliū a h̄is qui oderūt dñm: amīciā iungeris Idcirco irā dñi mēbaris. Tertio ex q̄dam inani gl̄a Multi em̄ cupientes videri periti in iure: a famosi haberi in pplo iniustam cām defendendam assumūt. nō curant dampnū alterius ptis. Tales tenētur restituere totū dampnū qd̄ altera ps incurrit ppter eoz auxiliū. Si vero facerent ex ignorantia: eēt aliquo mō excusandi. sed qz faciunt ex auariciā aut supbia vendūt diabolo linguā suam a filr̄ aiām. De q̄bus frequēt visū est qz in extremis tā voce q̄ lingua priuantur. Cui? ratio est. quia non est iustum qz aliquis vendat alteri aliqd̄. a idē retineat sibi. Isti aduocati iniusti suā vocē a faciendā a lijs vendiderūt false allegando: cōtra consciām defendēdo: maliciōse obijci**

endo a cōtēlose suggerēdo. Jō iūstū est qn̄ in sūma nccitate indigēt voce qz ea priuētur. Vnde ysidorus i q̄dam epl̄a ait. Vidi inquit morbū incurabilē ad quē curandū nō inueniebatur medicus: sed nunq̄ inueni causam adeo dēpnatam quā ad eam tuendam inueniretur aduocatus. Isti peiores sunt q̄ meretrices que vendūt vilissimam ptem sui corporis. isti vero honestissimam. s. linguā a os. Tales assimilantur lingue: que est i statera. que semper ad minimū pondus facit motum: a se iclinat ad partem grauiorē. Ita isti qualitercunqz sit de veritate ad illam partē inclinantur que in dando pecuniam est magis ponderosa. Et de quolibet tali dicitur in ps̄. Mendaces filij hominū in stateris. ac. Etiam comparari possunt illis cherubyn: qui tenet flammeū gladiū: atqz versatīlē ad impediendum reditum hominis in paradysum Genes. iij. Reuera isti aduocati mali habent flammeū gladiū. Quia lingua eozum gladius acutus. a est valde versatilis. quia de facili verti potest contra veritatē a p̄ veritate. Cherubyn em̄ interpretatur plenitudo scie. qz isti dicitur sapientissimi ap̄s vulgares ad custodiendū lignū vite viam. s. ne aliquis accedat ad xp̄m qui est lignū vite. qz ipi falsa p̄curant: matrimonia disingūt. ecclesias spoliāt. innocentes ex cōmunicant. symoniacos defendūt. Vnde quidam vidit neronem in spū apud inferos balneantem. nimis stri vero vndiqz aurum bulientes

in os eius et circa eum infundebant. Cū
 q̄ vero vidisset vna cohortē aduoca-
 torū clamabat dicens. **O** venale gen-
 tium. aduocati amici mei accedite huc
 et balneamini in vase isto. **A**dbuc lo-
 cus superest quē pro vobis seruaui. **Ta-**
 les enim dērent eē sicut stelle fixę cum
 motu firmamenti. i. veritatis. **V**n̄ p̄
 uer. xxi. **L**abiū veritatis firmū ē in p̄-
 petuū. **S**ed certe pro maiori parte oēs
 inueniuntur erraticę. q̄ mouentur du-
 pliciter. scilicet cōtra veritatē propter mu-
 nera. et quāz cū veritate ducti conscia.
Dubitat̄ vtrū clericus p̄t eē aduoca-
 tus. **R**ñr. q̄ hoc p̄t fieri dupliciter.
Aut corā iudice seculari. et sic nullo
 mō licet. q̄ d̄i ex de post. c. **C**lerici i
 subdiaconatu. et sup̄ corā seculari iū-
 dice aduocati fieri nō presumāt. **Q**z
 ibidem. **C**lericus si fecerit cōtra ecc̄iam
 in qua est bñficiatus est tanq̄ ingre-
 tus beneficio spoliandus. **S**ed h̄ est
 verū nisi p̄p̄am cām vel eorū ecc̄e p̄se-
 quatur. **A**ut tale officiū assumat pro
 miserabilibus p̄sonis. **S**ecūdo h̄ fi-
 eri p̄t coram sp̄iali iudice. et sic pōt
 esse aduocatus. q̄ ē officiū pietatis.
De quo **J**ob se commendabat dicens. s.
 c. xxix. **P**z̄ etiam pauperū. et cām quā
 nesciebam diligentissime inuestiga-
 bam. **C**onterebā niolas iniquitatis. et de de-
 titibus illius auferebā p̄dam. **E**t sic
 p̄t fieri sine p̄ctō seruatis quatuor con-
 ditionibus. **P**rimo q̄ d̄m̄ officiū
 cui deseruit pro talē aduocationē nullo
 mō impediat. **S**ecūdo quā talē aduo-
 catio fiat sine lite et clamore et nimio
 ardore tp̄alis lucri exercetur. **T**er-
 tio q̄ nullū negociū seculare in tali

aduocatione assumatur. **Q**uarto q̄
 de licentia superioris tale officiū exer-
 ceatur. **H**ec auḡ. de anclona in sum-
 ma de ecc̄astica pt̄ate. q. cxi. ar. i.
Secūdo dubitat̄ vtrū oēs layci in-
 differenter absq̄ p̄ctō ad officiū ad-
 uocationis p̄nt admitti. **R**ñt ibidem
 ar. ij. q̄ aduocati d̄nt in se h̄re quāz.
Primo d̄nt h̄re in intellectu sciaz. **E**t
 ergo pueri stulti et furiosi repelluntur
 ab aduocatione. quia constat eos
 scientia et cognitione carere. **S**ecun-
 do vt habeant in affectu constantiā
Et ergo mulieres sicut nō admittū-
 tur ad predicationē. sic non d̄nt ad-
 mitti ad inuocanduz. **M**agis enim ex
 ip̄arum colloquio habent prouocare
 ad luxuriam q̄ ad iusticiam. **T**er-
 tio debent in allegatione h̄re eloquē-
 tiam. et sic furdi et muti arcentur ab
 aduocatione. **Q**uarto in responsiōe
 clementiam. et sic p̄cio pugnantes
 cū bestiis vel infames seu criminosi in
 aduocatione repelluntur. **Q**uinto in exe-
 cutiōe liberā s̄m̄am. sic serui q̄ habēt
 d̄m̄m et nō sūt sui iuris ad aduocatio-
 nē nō admittūt. **N**ā propter sciaz ad-
 uocati nō decipiūt. propter constantiā nō
 puertūtur. propter eloquētiā nō confūdū-
 tur. propter clementiā nō irascūt. propter libe-
 ram sententiam non repelluntur.

Non falsū testimoniū dices.

Secūdo peccat̄ s̄ illd̄ p̄ceptuz
 mendaces seu mendaciū p̄ferē-
 tes. q̄d̄ p̄z̄ p̄ diffinicoz̄ men-
 daciū quā pōit mgr̄ sentē. li. iij. di. xx
 xvij. ex v̄bis b̄ti auḡ. et pōit̄ xxij. q.
 ij. **S**ic ille ḡ d̄t q̄ mendaciū ē flā significacō

voas cū intencone fallēdi. sūm qd̄ dī
at̄ bt̄is Aug. xv. li. de trinit. Vers
bum qd̄ foris sonat est signūz vers
bi qd̄ intus latet. et ec̄ ipsi rei exte
rius existētis. **H**z ergo verbum tri
plicem compacōem. s. vnā ad rē sig
nificatā et aliā ad pferentē. terciā
ad audientē. Nam ad rē significatā
hāc compacōem hz. vt rē sicut vere est
sic vere significare valeam. Ad p
ferentē vero hz hāc compacōz. vt af
fectum n̄m et conceptum vere sicut ē:
alteri expr̄mam. Sed ad audientē
sic comparatur vt mentē eius p signa
ad veritatē cognicōis excitet. **O**is
āt mentēs ista triplia vtilitate v̄bū
suū priuare intendit. Nā intendit sig
nificare rē aliter q̄ sit. et expr̄mere ei
contrariū qd̄ in aīo sentit. et ad falsum
excitare aīm eius q̄ audit. sed nō pōt
verbum hōis carere vera rei significa
tione. et loquētis vera expr̄ssioe: et aus
dientis vera informacōe absqz p̄cō.
Cū apl̄s dicat. Loq̄mī veritatē vn̄
quisqz cū pximo suo. qm̄ sum? inui
cem. uerba. **J**ō dicit mgr̄ sentētia
rū. vbi supra. Verba em̄ nō sunt in
stituta. vt hōies p ea sibīnuicē fals
lant. s. vt hōies p ea in alteri? noti
ciā suas cogitacōes ferāt. **V**erbis er
go vti ad fallaciā: nō ad qd̄ sūt isti
tuta p̄cō. ē. s. ille. Ergo dī mentiri
q̄i cōi mentē ire. **H**z aliter ē de illo
q̄ dicit falsū qd̄ putat verū. et iste nō
mentit. **J**ō dicit mgr̄ ibidē. Nemo sa
ne mētens iudicāndus ē q̄ dicit falsū
qd̄ putat verū. qz q̄ntū in ipō ē n̄ fal
lit ip̄e s. fallit. Et e contrario ille mē
titur q̄ntū est in ipō q̄ dicit verū qd̄

putat falsū. Quantū em̄ ad aīm eius
attinet. qz s. n̄ dicit qd̄ sentit. q̄uis
verū nō inueniatur qd̄ dicit. **R**ecul
lo mō liber est a mendacio q̄ ore nesci
ens verū loquitur. **H**ec aug. et ponū
tur eius v̄ba. xxij. q. ij. c. is at̄. Illud
āt mendaciū sit sp̄aliē q̄nqz mōis. s.
Veritatem subtrahendo
Cū ore mendaciū pferendo
Cū desiderio audiendo
Aut mendaciū sentiendo
Aut mendaciū defendendo
De p̄mo dī ex de crimie falsi. c. i. **V**ē
qz reus est. et q̄ veritatē occultat et q̄
mendaciū dicit. **Q**d̄ intelligit de tes
te in iudicō requisito. vt. xi. q. iij. ca.
Quisquis metu cuiuslibet p̄tatis ve
ritatē occultat nā dei sup se puocat.
qz magis timet hōiem q̄ deū. **E**t p̄
pauca. **V**terqz reus est et q̄ veritatez
occultat: et q̄ mendaciū dicit. qz ille
p̄desse nō vult et iste nocere desiderat.
Hec ibi. **Q**d̄ p̄t fieri tribz mōis sūm
bilarū sup math. **P**riō hūana timi
ditate. **V**n̄ dicit glō. sup illo verbo.
Nō abscondi iniam tuā et veritatez
tuā a consilio ml̄to. **E**t qz p̄pter ml̄tos
consiliates et timorē in auctētes veritas
tacēda n̄ ē. exēplo apl̄oz. q̄bz p̄his
buerūt iudei ne apl̄i? loqrēt̄ in oīe il
lo. **R**ndert. **M**agis oz obedire dō q̄
hōibz. **S**cdō s. qz n̄ fiat peccūe aui
ditate sic custodes veritatē r̄surrectōis
celauerūt auiditate peccūe. **S**i q̄ bilā
ri? dī. qz r̄surrectōis silēciū em̄it. et
mendaciū furti argēto op̄at: qm̄ aui
ditate peccūe et hōre seculi veritas de
negat. **T**ercō n̄ dīme gl̄e tacēt̄ mitate
Nō dicere veritatē qm̄ q̄s tenetur eā

dicere redūdat i b̄rogationē dei. qz
 deus veritas est. Vñ dixit Josue ad
 achor. vtz. Josue. vij. Da fili glam
 deo ⁊ confitere veritatē. De h̄is tri-
 bus d̄i. iij. q. ij. c. accusatoēs. qz tria
 solent impedire veritatē. viz. carnalis
 amor. timor atqz auaricia. Dubitat
 vt ⁊ p̄dicatores sine p̄ctō possint ta-
 cere scelera ppli. Rñt aug. de anchō a.
 in sūma de eccl̄ast. pt̄ate. q. cvij. ar.
 iij. qz p̄ predicatōrē q̄dam p̄ponūt
 tanq̄ credenda. q̄dam vero tanq̄ ob-
 seruanda ⁊ opanda. q̄dam sic corri-
 genda. ⁊ q̄dam sunt ad informatio-
 nem bonoz mox. **Falsitates** ergo ⁊
 errores que opponūt credibilibus
 ⁊ h̄is que sūt de integritate fidei et
 sacre scripturē p̄dicatoz tacere nō d̄z
Transgressiones enī d̄imorum p̄cep-
 torū eodem mō tacendo vl̄ nō p̄nuā-
 anto esse p̄ctā: d̄ampnosa pestis est.
In p̄sona taliū scribitur t̄renorū. i.
Prophete tui viderūt tibi falsa: ⁊ nō
 aperiebant iniquitatem tuā. **Jō** d̄i ex
 de re. iur. **V**tilius scandalū nasci p̄-
 mittatur q̄ veritas relinquatur. **Et**
 loq̄tur ibi de veritate vite ⁊ iusticie:
 nō doctrine. **Sed** illa que sūt contra
 bonoz mox informationē corrigē-
 da p̄pter vitationem q̄nqz maioris
 mali: ⁊ ne auditores q̄nqz peiores fi-
 ant sūt dissimulanda. **Jō** dicit ḡg.
 ⁊ ponūtur eius verba. d̄i. **Aliq̄**
 suo ingenio relinquendi sunt. ne for-
 te peiores fiant si a tali consuetudine
 p̄hibeantur. **Jō** p̄ph̄a dicit **Silui** a
 bonis. **Et** seq̄t. **Et** dolor me? renoua-
 tus ē **Jō** p̄z in can. xxij. q. ij. cū ergo
Secūdo mō h̄z fieri mēdaciū p̄ferē

do. **De** quo eccl̄. vij. **Noli** amare mē-
 daciū. **Et** p̄z in eodē. **Noli** mentiri oē
 mendaciū. **Illud** vitū ē maxie fugi-
 endū: qz est d̄emonis imitaciū.

Est falsitatis significatiū.

Est aie intoxicatiū.

Est fidei exclusiū.

Est prauitatis excessiū.

Est aie hūane dampnatiū.

Pr̄io ē d̄emonis imitaciū. qz de diabo-
 lo legit **Jō. vij.** **Mēdax** ē ⁊ p̄z eius:
 qz ip̄e fuit p̄m̄? mendax q̄n dixit pri-
 mis p̄ntibz. **Neq̄q̄** monemī h̄ eritis
 sicut d̄ij sciētes bonū ⁊ malū. **Tales**
 mēdosi sūt diaboli imitatores: q̄bo
 merito dicere possem? illd̄ ioh̄. viij.

Vos ex p̄re diabolo estis ⁊ desideria
 p̄ris v̄ri vultis implē. **Sūt** ei moraliē
 loq̄ndo adinuicē om̄mixta duo regna
 .i. regnū xp̄i ⁊ regnū diaboli. **Sicut**
 ista d̄nt in legibz: sic d̄nt i p̄d̄ote.

Nā ideo ma regni celestis est veritas
 dicente p̄s. **Dñe** in celo mia tua ⁊ ve-
 ritas tua v̄h̄ ad nubes.

Veroma v̄o
 regni terrestris qd̄ est regnū diabo-
 li ē falsitas. **Vñ** osee. iij. **Nō** est veritas
 nō est mia nō est scia dei i terra.
 h̄ maledictū boicidū. mēdaciū ⁊ fur-
 tū ⁊ adulterū inūdauert. **Pi** ḡ hō
 velit p̄pendē ad qd̄ regnū p̄tineat:

videat cui regno in p̄d̄omate cor-
 dat. **Nā** q̄ galliū loq̄tur galliis ē
 q̄ teutomiū teutomicus est. qz sic ar-
 guebant cōtra petrū q̄ esset galile?

Mat. xxvij. **Vere** tu ex illis es. **Nā**
 ⁊ loquela tua manifestū te facit.

Narratur in historijs. qz cum **Guils**
 belmus dux normandie: regnum
 Anglie adquisiuisset: deliberavit

quō saxonicāz linguā posset destruere et angliā et normandiā in p̄deo mate recordare. et ordinavit q̄ null⁹ in curia regis placitaret nisi i gallico et iterū q̄libet puer ponēdus ad lras ab discendū addisceret gallicū et p̄ gallicū latinū. Isto mō moralit̄ p̄ncps hui⁹ mūdi diabol⁹ est. vtz ioh. xvi. Princeps hui⁹ mūdi iā iudicatus est. Vnde ma suū p̄p̄riū est mendaciū et falsitas. vtz ioh. viij. Cū loq̄tur mendaciū ex p̄p̄rijs loq̄tur. Vt igitur cōcordet mūdum cū p̄uincia i fernali in p̄dōte suo et destruat p̄deo ma xp̄i qd̄ est veritas: ordinavit q̄ om̄ia secularia in cōuentioib⁹ et mercationib⁹ vtātur mendacijs. et h̄ in palacio regis. qz faciunt de vomo dei speluncam latronū. Etenim puer condus p̄mo addiscit gallicū. i. p̄rimo cū seculo applicat. addiscit mendaciū. Secūdo mendaciū est falsitatis significatiuū. qd̄ p̄z p̄ diffiniōez mēdaci⁹. qz mendaciū est falsa significatio vocis cū intentione fallendi. et signū est qd̄ est falsus hō q̄ mēdax ē. Iō d̄r eccl̄. xx. Lapsus false lingue q̄ si in pavimento cadit. Iō dicit Aristoteles in et̄h. qd̄ plus peccat q̄ falsificat sermonē q̄ monetā. Iō q̄ntum p̄ualet denarius bonus denario falso t̄m̄ p̄ualet hō verax hōi falso. h̄ vn⁹ bonus denarius centū falsos. Sic vn⁹ verax homo valet centū mendaces. Quis est em̄ q̄ non vellet h̄re bonos denarios p̄ falsis denarijs. sed de seip̄s nō dolent: quando se miseru inueniūt falsos. Dubitat vtrū oē mēdaciū sit p̄ctm̄. R̄nt Aug. in li. de mē

bdacio. et ponūtur eius verba. xxij. q. ij. c. i. in fine. Quisquis at̄ inquit aliquid genus mendaci⁹ putauerit qd̄ p̄ctm̄ non sit decipit seip̄m turpiter. Et infra. in. c. Mibi at̄ absurdū nō esse videtur om̄e quidē mendacium esse p̄ctm̄. Ideo dicit Aristoteles in iij. et̄h. Secūm semetip̄sum at̄ mēdaciū prauū et fugiendū est: verū autem et bonū laudabile. Idem dicit scūs th̄. sc̄da sc̄de. q. cx. Item eccl̄. vij. Noli velle mentiri oē mendaciū. Quare. qz malū est qd̄ aliquis significet voce id qd̄ nō habet mente. Secundo dubitatur quādo est mortale et quā veniale. R̄nt qd̄ triplex est mendaciū. s. p̄micosum. i. damnabile. officiosum. i. vitale. et iocofum. qd̄ dicit̄ in ioco vel sociali modo: nō respectu cui⁹ auz rei. sed respectu rei ioco se. Dicit scūs th̄. vbi s̄. et in. iij. sententiarū. qd̄ solum mendaciū p̄micosū est peccatum mortale. quia cōtrariatur caritati dei et p̄ximi. Sed officiosum et iocofum sc̄dm se sunt venialia. Sed aug. in li. mendaciorū. et ponūtur eius verba. xxij. q. ij. c. Primum. ponit octo ḡna mendaciorū. et tāto magis est peccatum q̄nto magis appropinquat ad primū. et tāto minus est p̄ctm̄ q̄nto magis recedit a primo. Primum est capitale mendaciū et longe fugiendū. qd̄ fit in doctrina religiois. Gl̄s. dicit̄ ibidē. vt si q̄s diceret xp̄m nō esse passum sic q̄dam stulti faciūt vt videant sapiētes. loquūt̄ cōn articulos fidei. Cōn q̄s d̄r Job. xij. Nunq̄d deus indiget vrō mendacio. Secundum est. vt cū q̄s

aliū ledit iniūste. qđ tale est. vt nulli
 pfit a obfit alicui. qđ fit cū qđs detra
 hit alicui scō viro. a hoc detractō nul
 li pdest. aut mendacūz falsi testis.
Ista sunt mortalia pctā. qz sunt cō
 tra caritatē pximi. Terciū est qđ p
 fit alicui itavt obfit altei. vt iudaciū
 testis in cā pecuniaria. vt si qđs dicat
 aliquē debere alicui decē solidos. dā
 nū est danti a pficiūz recipiēti. Hoc
 est mortale pctm. qz est cōtra caritatē
 dei. **Q**uartū est qđ fit solum mentiē
 di fallendiq; cupiditate. a h̄ est mē
 dacium sicut faciunt adulatores ad
 hoc vt placeāt. Quintū est qđ fit pla
 cendi cupiditate de suavi eloq̄o. his
 oibus penitus euitatis atq; reiectis
 seq̄tur sextū genus qđ nulli obest a
 pdest alicui. velut si qđspia pecuniam
 alicui? iniūste tollendā sciēs vbi sit
 nescire se mentiē. a hoc est veniale si
 cut a sequētia. vt dicit glō. ibidem.
Septimū est qđ nulli obest a pros
 dest alicui. velut si volens ad mortē
 questū h̄iem p̄dere mētiatur. Et h̄
 nō differt a sexto nisi in subiectōne
 exēpli. **O**ctauū est qđ nulli obest. et
 ad h̄ pdest vt ab imundicia corpa
 li aliquē tueatur. vt si volēti cōcūbē
 cū soluta dicam eam eē coniugatā. **S**z
 si oē mendaciū est pctm mōrle quōd
 tūc est dicendū de scīs p̄ribus qui tñ
 mentiā fuerūt. s. abrahā: qui dixit ad
 regem abymelech qđ sara esset soroz
 sua. vtz gen. xx. **J**acob dixit ad p̄rēz
 suū. Ego sū p̄moginitus tuus esau
 Gen. xxv. **E**t iudith mentiā est: qñ
 dixit ad holofernē se fugē a facie he
 breoz. qz nouerat eos dandos assiri

is in predacōem. aē. **I**tem apl's vi
 detur mentitus fuisse qñ dixit **N**esci
 ebam eum fuisse principem sacerdo
 tum. **I**tem nullum mendaciū remūe
 ratur: sed mendaciū meretricūz fu
 it remuneratuz. vt patet exodi. p̄rio
Quia dicit ibidē: qđ deus edificauit
 eis domos terreas. **R**ūt Nicola? de
 lira super gen. c. xxv. dicens. **N**on vi
 detur mihi magna necessitas excusā
 di patres veteris testamenti a men
 dacio: a maxime officioso. quia cer
 tum est qđ apostoli fuerūt mlto p̄fe
 ctiores eis. a tñ nō fuerūt imunes a
 peccato veniali. **I**deo dicit **J**ohānes
 in canonica prima. **S**i dixerim? qđ
 peccatuz non habemus nosmetip̄s
 seducimus a veritas in nobis nō est
Multo minus patres veteris testa
 menti fuerūt imunes a peccato veni
 ali. **E**tiam plures eorum legunt̄ pec
 casse mortaliter. sicut dauid in adul
 terio a homicidio. **E**t etiam patriar
 che ex odio a inuidia vendiderūt io
 seph. quia accusabat eos apud pa
 trem crimie pessimo. **S**ed **A**ugusti
 nus excusat abrahā. et ponuntur
 eius verba. xxij. q. ij. c. queritur. **V**e
 ritatem inquit voluit celari: nō mē
 dacium dici. **S**oroz enim eius dicit̄
 tur. quia filia patris sui erat. **I**deo
 excusabat se de mendacio. gen. xx. d
 cens. **S**oroz mea ē filia patris meis
 a non matris mee. quia ipsa erat fi
 lia atam fratris sui. et sic per conse
 quens etiam iūste dicebatur filia
Thare qui fuit pater **A**brabe. qz
 filij filiorum dicuntur filij auorum.

Sic licite potest quis veritatem prudenter
 celare sub aliqua dissimulacione: et non
 mendacium dicere oportet. De Jacob
 excusatur ibidem augustinus ubi dicitur: quod ia-
 cob dicendo se esse esau primogenitum
 non est mentitus. non enim dixit se pri-
 mogenitum nascendo. sed ius primogeni-
 ture illo vidente rite aduendo. Sic et
 christus iohannem dixit heretice esse: non in perso-
 na sed imitatione virtutis. Erat ergo
 iacob esau non nascendo sed emptio-
 ne primogenitorum in primogenitum tran-
 seundo. De iuditha rursus theodorus dicitur: quod
 verba eius aliquam veritatem habent figu-
 raliter et prophetice et secundum intellectum
 mysticum. Vel potest dici quod laudatur ius-
 ditia. non quod mentita est holoferni sed
 propter affectum quem habuit ad salutem
 populi pro quo periculis se exposuit. Sic et
 excusatur paulus qui prophetice loqueba-
 tur dicens. Nesciebam te principem sacer-
 dotum. id est scio sacerdotium iudeorum esse res-
 pectum a deo. Sic et mendacium ob-
 stetricium potest considerari quod ad effectum be-
 niuolencie in iudeos et quantum ad reuene-
 rentiam vniuersi timoris. Et sic debet eis
 remuneratio temporalis. quod scriptum est quod
 deus edificauit eis domos. id est dedit eis
 bona temporalia. Alio modo considerat quantum
 ad effectum exteriorum mendacium. et sic
 non fuit remuneratum. Huic concordat
 theodorus. scilicet scilicet q. cx. ar. iij. Ex his enim
 patet quod mendacium spiritus est peccatum aut mor-
 tale aut veniale. Dicit tamen glossa super illud
 c. ne quis arbitretur. xxij. q. ij.
 quod mendacium malignitatis est omnibus
 mortale. Inocentius ubi nemo ledit
 non est mortale peccatum. Benignitatis
 siue pietatis quod fit pro salute alicuius

De illo dicitur quod mortale est perfectis et
 veniale imperfectis. Tertio mendacium
 est aie intoxicatiuum. Sapientia. i. Os
 quod mentatur occidit animam. Iohannes
 est qui quoddam venenum animam intoxicans
 Mirum est quod miseri homines non timent
 quantum illud venenum in ore sentiunt cum hoc
 sit peius quam venenum materiale. Quia
 per venenum materiale occiditur cor-
 pus. Sed per illud anima que est nobili-
 or omni corpore. In cuius signum quantum diabo-
 lus voluit mentiri et hominem occidere
 in corpore et anima apparuit in figura ve-
 neni animalis. scilicet serpentis: quod omnis me-
 dosus venenorum diaboli habet in lingua
 intoxicans hominem in anima et aliquando etiam
 in corpore. Cuius exemplum legitur
 in vita sancti iuliani. quod fuit quidam
 iulianus nomine frater beati Iulij. Huius
 duo fratres ad beatum theodosium im-
 peratorem christianissimum venerunt.
 petentes ut templum ydolorum ubicumque
 quod inuenirent destruerent. et templum
 christi edificarent. Quod imperator
 libenter faciens scripsit ut omnes de-
 beant eis obedire. et eos in omnibus
 sub pena capitis adiuuare. Cuius
 beatus iulianus et iulius in loco qui
 dicitur gaudianum ecclesiam fabricarent
 et cuncti transeuntes eos in opere ob-
 ipsius imperatoris imperium adiuua-
 rent. Contigit quod quidam cum carro
 inde transitum facerent. Qui dixerunt
 adinuicem. Quam excusacionem pre-
 tendere poterimus ut libere transeas
 mus et in illo opere non occupemur.
 Dixeruntque. Venite periciamus vnum
 ex nobis in plaustrum superimus: et cum
 pannis cooperiamus eum. Dicemusque

q̄p̄ hōiem mortuū in vehiculo hēmus
 et sic libere transire poterim? Arripi
 entes hōiem viuū in plaustris pie
 cerūt. eiqz dixerunt. Tu file et oculos
 claudere. et quosqz trāherim? q̄i mortu
 us iaceas. Cū at hōiem tanq̄ mortu
 um coopuissent. et vsqz ad famulos
 dei iulianū et iuliū remissent: dixerūt
 eis serui dei. **Filioli parūp̄ subfisti
 te et nos in ope h̄ iuuate.** Qui r̄ndez
 rūt ei. **Nō possum?** h̄ stare qm̄ hō
 minē mortuū in plaustro hēm? Qui
 bus scūs iulianus et iulius dixerūt.
Quid ita mentimi filioli. Et illi **Nō**
mentimur dñi. sed sic est vt loq̄mur
Sūs iulianus dixit. **Secōm̄ verita
 tem dei v̄ri ita vobis attingat.** Et illi
 boues pūgentes p̄trāherūt. Cūqz
 paul p̄trāhissent accēdētes harrū. col
 legā suū vocant cū noie suo dicētes
**Surge et stimula boues vt celerē
 trāseam?** Cū at rullaten? se moue
 ret. eū pulsare cepit dicētes. **Vt q̄b
 deliras.** Sed cū ille nullaten? r̄ndēt
 accēdentes ad eū discoopuerūt enu
 et mortuū inuenerūt. tantusqz hōi
 ipōs et ceteros inuasit: vt nullus dece
 tero famulis dei mentiri auderet.
Quarto mendaciū est fidei exclusiuū
Vnde Jero. Mendaces faciūt vt nec
 vera dicentibus credat. **Jō inuenta**
sūt publica iuramenta sigilla et fide
iuratores. qz hōibus mendosis nō cre
 ditur. **Vñ saluatori n̄r̄ dixit. mat. v.**
Sit sermo v̄ri est est. nō nō. Qd̄ at
 amplius est a malo est. i. ab incredū
 litate hōim. **Jō salōn petijt a deo. p**
uer. xxx. **Vanitate et verba mēdaciū lō**
ge fac a me. **Incredulitas at infire**

git ex tribus. s. ex pte loq̄ntis. ex pte
 veritatis iminentis. et ex pte suscipiē
 tis. **Primo** ex pte p̄sone loq̄ntis. qm̄
 em̄ est mendosa et nō verax. talibz nō
 credit. nō solū qm̄ mētiunt sed etiaz
 qm̄ verū dicūt. **De talibz d̄z abacuk**
p̄mo. **Nemo credit cū narrabit.** **Et**
puer. x. **Qui imitatur mēdacijs h̄ pa**
scit ventos. qz nō creditur in q̄bus
 cūqz et q̄ntūcūqz veris. **Et ista ē**
cā quare repta sūt fideiuratores. pub
lica instrumenta. iuramenta. pigno
rā. vt. s. fide publica credatur. **Et sic**
merito dicere possum? cū p̄pheta **Di**
minute sūt veritates a filijs hōim
Secūdo attingit ex pte veritatis imi
 nentis: qm̄ veritas excedit facultatē i
 tellectus creati. vt q̄ nō credit: n̄ qd̄
 p̄t rōe cōphendere. vt si q̄s vellet vni
 co rustico psuadere qz sol esset odies
 maior q̄ tota terra: nō crederet. **Nar**
ratur de quodā rege q̄ dixit ioculato
ri suo. **Inuenias mihi magnū men**
daciū. **Vidi inq̄t ioculator** qz q̄dam
 sagittator p̄cussit fortiter ceruū vñū
 et intrauit sagitta p̄ pedē dexterū po
 steriōrē et exiit p̄ aurē dexterā. **Cui**
rex ait. **Hoc est magnū mendaciū**
qm̄ ē possibile qz sagitta intret p̄ pe
dē dexterū vt exeat p̄ aurē. **R̄nt q̄daz**
alius. **Certe nō est mēdaciū.** hoc est
 veritas cum ceruis ille cum pede dex
 tero fricaret aurem dexteram. sagit
 ta ipsum pedem appositum auri per
 cussit pertransiuit ipsam aurem.
Tertio modo venit ex parte suscipi
 entis. puta si aliquis detineatur
 passione amoris vel etiam odij. nō
 facilius credit loquenti de amico

fuo vel inimico bonū aut malū sic n̄ar-
rat valeri? **Cū** q̄dā deferret plōi ze-
nocratē discipulū suū ml̄ta cōn eum
obprobria dixisse noluit credē. **Et** cri-
minator ait **Cur** nō crederet R̄nt nō
eē credibile vt quē tm̄ ip̄e amauerat
q̄ ab eo nō reamaret. **Silr̄** q̄ odit
aliquē nō credit bonū q̄d ab eo au-
dit ec̄ si verū sit. **Iō** iudei de xp̄o scrip-
ta d̄cā putant oīa esse mēdacia. qz
ip̄i odiūt eū. **Quāto** ē prauitas excessu-
um. **Vñ** ec̄c. xx. **Potū** fur ē q̄ assidui-
tas vni mēdaci. **Rō** ē qz fur nocet
corpi. **Ille** vero q̄ mentis nocet aie.
Fur rapit tp̄alia: mēdax famā q̄ me-
lior ē q̄ thesauri magni. **Iō** d̄c. vi. q.
ic. de bitores. **Sūt** q̄dā q̄ d̄cōz vi-
tam mores qz corrupūt: q̄ q̄ sb̄as ali-
o rū p̄diaqz diripiūt. **Ipi** ei q̄ ex nos
sūt auferūt. **De** detractores q̄ itra-
nos sūt auferūt. **Legis** de q̄dā q̄ ha-
buit tres filios. vñ? fuit potator: ali-
us fur: tertū? filiū? fuit mēdofus. **Co-**
gitans ille intra se q̄liter posset illos
tres filios ap̄scē a malicijs suis: ne
sibi scandalū inferrēt. **Potator** ē er-
go fecit cellerariū: et sic fuit saturat?
vino. **Secūdu** s. furē fecit p̄curatorē:
et sic ille fuerat sadiatus pecūia. **Ter-**
tiū? vō filiū nō poterat ponē in aliq̄d
officiū. q̄ sibi pl̄es guerras et rixas
fiscitauit q̄ oēs alij. **Iō** d̄c. ec̄c. viij.
Sex sūt q̄ odit d̄c. et septimū d̄cē-
stat aīa eius. s. oculos sublimes. li-
guā mendacē. et. **Vbi** ergo ē vnus
mēdax i domo aliq̄: ille pturbat to-
tā domū. sic ergo fur v̄cūdat cū dep̄-
hēditur i furto. sic mēdax d̄eret v̄cū-
dari cū dep̄hēderet i mēdacio. **Du-**

bitatur vtrū q̄s posset dicere mēda-
ciū ex hūilitate. **R̄nt** aug. in de v̄bis
apli. et poit̄ xxij. q. ij. c. **Cū** hūilitatis
cā mētiris si nō eras p̄tōz anq̄ mē-
tiris mentiēdo efficiens. **De** q̄t vbi ē
tal hūilitas ibi reḡt falsitas. **Sz** s.
di. viij. c. ad e? d̄c. **Donax** mētū est
ibi culpā cognoscē vbi culpa nō est.
R̄nt q̄ in gn̄e p̄t se dicē p̄tōrē esse:
qz n̄eo sine crimie viuūt. s. sp̄ealiter
dicēdo aliq̄d p̄t̄m de se au? **Sr̄nū** est
verū mōrlit̄ peccat. v̄l vt d̄c aug. q̄
in vno p̄tō multa p̄nt notari p̄tā.
Cū ei q̄s peccat dimittit b̄iādiū occi-
dendo aiām suā. dimittit furtū. qz se
subtrahit deo. dimittit adulterū. qz
recedit a deo et fornicat cū diablo.
p̄iurū. qz fidē in bap̄mo nō seruat.
et. **Et** q̄d diāt i oib̄ vitij̄s i q̄bo mi-
ser hō peccare p̄t. ibi ap̄hēdūtur ge-
nera singulorū et n̄ singula gn̄m. s.
glō. **Nō** ē mētēdū ex hūilitate neqz
ex paup̄tate. neqz ex p̄tate. nec ex se-
mio et at̄qtate: sic q̄dā solēt. **Vñ** dixit
q̄dā mētē. **Aq̄la** can? **lex** s. venator
vigil amator. **Ter** tres nigeruli me-
dicus q̄stor ioculator. **Vis** i his pri-
mis. **medijs** d̄cet ē op? imis. **Pri**? ē
aq̄la q̄ remotevolat et ābulat p̄ alie-
nas terras. et ml̄ta gl̄atur se vidisse
vt sciēs appeat. q̄ d̄ir mēdacia sūt.
Secūdu? ē can? i. antiqu? : qz senes
ml̄ta mētūtur: q̄ dicunt scā fuisse su-
is tp̄ibo. **Tertius** ē **lex** s. i. d̄ns aut
miles. **Nā** diat se talia maḡlia fecit
se in tali bello: q̄ aliq̄n mīmēva sūt.
Illi tres mētūtur aliq̄n ex potētia
qz n̄eo p̄t d̄dicē. **Quit**? ē venator qz
clamat se inuenisse feram vt letificet

custodes laqueorum Quintus est vigila-
tor qui clamat nocturno tpe con̄ in fi-
diates. Ego video te. cui tñ neminē
videat. Sextus ē amator. i. p̄car q̄
vult m̄iomū imire et glatur se abū-
dare i multis. et eon̄ mulier facit filr
et sic vnus aliū decipit. Septim⁹ est
medicus q̄ p̄mittit infirmis samita-
tē et sualescentiā q̄ tñ m̄ime ducitur
ad effectū. Octau⁹ est questor q̄ vt
extorq̄at pecūiam et alia bōa ab hōi-
bus p̄mittit q̄ suis orōibus vult re-
dimē aīas pentū suoz et p̄genitorū
de purgatorio. Non⁹ est ioculator:
q̄ p̄mittit hōibus q̄ dñt videre vis-
tam eternā vl̄ aliud filē. Decim⁹ est
p̄dōr q̄ est peior inter hōies. Sexto
mendaciū est aīe damnacō. dicente
p̄s. Perdes oēs q̄ loquūtur menda-
ciū. Cui⁹ exemplū p̄z actiū v. de ana-
nia et saphira. De q̄ petrus ait Non
es mentitus hōibus s̄ deo. Audies
hec ananias occidit et expirauit. Nō
ne mortui sunt subitanea morte illi
exploratoēs quos moyses miserat
ad explorandū terrā p̄missiois. Re-
uerfi vero terruerūt pplm̄ suū mēda-
cijs vt nūer. xiiij. et xliij. Nō solū illi
dānant q̄ dicūt mendacia. sed etiaz
illi q̄ libenter audiūt mendacia et de-
lectant̄ in verbis mēdosis. Nō sic fe-
cit dyogenes. de quo legit̄ in vitas
phoz. Cū q̄dam ioculator laudass̄
allexandrū et mira de eo retulisset Au-
diēs h̄ dyogenes obturauit aures
suas Interrogatus at̄ cur aures clau-
deret. Rñt q̄ nō posset audire illa mē-
dacia: q̄ ille retulisset. Capiāt ergo
pentes inde exemplū: si hēant filios

aut filias vel ancillas mēdosas. et nō
audiāt eoz mēdacia: s̄ eos corrigāt
verbis et factis. Adhuc ḡm⁹ dānā-
tur q̄ mendacia scribūt in cartis et
libris. In q̄bus nō ipsi soli peccant
s̄ oēs legentes et studentes i eis. Iō
diat̄ seneca in epl̄a ad lucillū. Turp̄
pe est aliud loqui et aliud sentire: q̄n
tō turpi⁹ aliud q̄ decet scribere. Gra-
uiter ec̄ peccāt q̄ alijs mēdacia sua i
pp̄ erāt. sicut q̄dam solēt dicere. Tu
mētiris qd̄ va lbe ihonestū ē. q̄n̄ iūue-
nis h̄ facit sem. mulier viro et fili⁹ p̄ri
Adhuc ḡm⁹ est si hō facit h̄ scō viro
Vñ recitat̄ Cirillus in epl̄a ad auḡ.
de miracul̄ sc̄i Jeronimi q̄ cū qd̄a h̄e-
reticus pestifer arrianoz in qd̄a di-
sp̄utacōe audā gl̄os̄i Jeronimi aucto-
ritatē con̄ euz iducenti sua temeritate
rñt q̄ Jerōm⁹ mētiret̄: subito fuit
vlcōe dīna percussus. et vocē deinceps
nullaten⁹ formauit. Adhuc ḡm⁹
peccant q̄ dicūt dīnā scripturā mēti-
ri que est inspirata a scō spiritu

Nō falsum testimoniū dices.

Quercō peccāt con̄ illō p̄ceptū
oēs q̄ p̄ximū ledūt v̄bis in
iuriosis. Et s̄m̄ auḡ. h̄ nō so-
luz phibēt mēdacijs: s̄ ec̄ oē no cūm-
tū. et h̄it. xij. p̄sone q̄ v̄bis iurios̄ p̄xi-
muz offendunt. q̄z p̄ma sex ledunt
fraternā fidelitatē. Alia sex fraternā
caritatē. Igitur tales sunt

Denisores	Litigatores.
Sufurrones	Cōminatores.
Detractores	Falsi laudatores
Traditores	Judicatores.
Cōniciatores	Falsi adulatorēs
Jactatores	Falsi cōfiliatores

Primi sunt derisores qui ledunt proximum
 deridendo et subsannando. De quibus videtur
 Subsannans subsannabitur deridens
 deridebitur: Cum? exemplum patet in scō
 bndio qui derisit scōi martinū qui pro ea
 fuit ab alio derisus. ut in sua legen
 da. Vñ dicit Job. c. xij. Deridet iusti
 simplicitas. Nōo igitur dicitur alium deridē
 si cernit eū eē defectuosū in natura. sic
 dicitur isti lascivi socij faciūt teste Juue
 nali sic dicēte. Loricpede rectus deridit
 ethiopiū albus. Dicit scūs thō. i scōa
 scōe. q. Derisor videtur intēdere quod
 ille qui deridetur erubescat. Est ergo
 spēale peccatū. quia hō spēalem finē: quē
 peccatū veniale quā defectus qui in alio
 deridetur puus est. Sed est peccatū
 mortale quā ille defāis et illud malum
 quod in ludū et risū vāit est magnū. et
 tanto grāius? quāto maior reuerētia de
 bet p̄loē qui illudis. Vñ grāissimū pec
 catū est deridē deū: sicut iudei fecerūt
 xp̄o. deinde p̄ntes. deinde iustos. Iō
 micol derides dauid: sterilis fca ē. ut
 ij. R. vi. Sic grāiter peccant qui deri
 dent paupes in vili hōitu incedētes.
 ut xxi. q. iij. c. oēs. et eē mōchōs.
 Primo filij nō dnt deridere p̄ntes:
 ne videātur imitatores cayn qui deris
 sit p̄rem suū. et in seruitutē a p̄re res
 ductus est. ut gen. ix. Maledictus
 chanaā. eris seruus seruoꝝ fr̄m tuoꝝ.
 In p̄mo seruitus exōr ē. Cōn q̄s p̄u.
 iij. Oculū qui subsannat p̄rem et p̄tū de
 spiciat m̄ris sue suffodiāt corui de tor
 rentibus et comedāt eū filij aq̄le. A
 fortiori de p̄ribus sp̄ualibus exēplo
 helizei p̄phete qui maledixit pueris il
 ludētibus sibi. Et egressi sunt duo viri

si de filia et lacerauerūt. xliij. p̄ucros.
 ut x. iij. R. ij. Sic neq̄ subditi dnt
 deridē p̄latos. Secūdo mulier nō dicit
 deridē vinū suū. Cum? exēplū patet ij. R.
 vi. Cū dauid saltauit an archā. quod
 vidēs micol derisit eū. p̄pter quod fca ē
 sterilis. Tercō neq̄ iuuenes dnt deri
 dere senes. Benedictus ei laudabilis nō
 diuturna. sap. iij. Iō scribit eec. xxi
 Fatu? in risu exaltat vocē suā. vir autē
 sapiēs vix tacite ridebit. Est ei senec
 tus honorāda nō deridēda. Vñ in le
 uitico dicitur corā cano capite surge et
 honora p̄sonā senis. A fortiori non
 sunt deridēdi iusti et simplices hoīes
 Cōn illud Job xij. Deridet iusti sim
 plicitas. Vñ dicit fca. pe. de re vt. for
 li. ij. c. iij. Nihil ei ē ridiculosū? hō mil
 crebrū? eē q̄ dēp̄mi sapientē ab insa
 nis. Deq̄tur circa hō verbū spernor.
 Quatuor bō eē dixē aliq̄. s. spernere
 mundū. spernere nullū. spernere se. et se
 spernere sp̄m. hō tibi vltio opus ē. De
 q̄tur infra. Si a maioribz sperneris fer
 Si a minoribz patē. quia illi suo iure
 vtūtur. Fere nāq̄ dēp̄tū sunt m̄ie
 ra maioribz. Deq̄t. herodes miseri
 m? pessimi? quia hōim xp̄m spernit et ir
 risit. Secūdi sunt susurrōnes. Cōn
 q̄s. leui. xix. Nō erit criminator et su
 furro in p̄plo. Susurrōnes deo odi
 biles. dicit ap̄ls. ad ro. i. Itē dicit iter
 detractorē et susurrōnē. Nā detractor
 hō facit apte sed susurro detrahīt aut
 diffamat occulte et in aure. Secun
 do susurro inter amicos discordiam
 seminat. Detractor vero neq̄ alios
 rum bona negat vel etiam minuit.
 Ideo enim susurratio est grauius

p̄m q̄ dicitur
 an q̄ p̄mēt
 sine amō
 at p̄b. viij. q̄
 mō fidei
 ibidē subdit
 biamēti
 dāam hōim
 de p̄m. vi. Sec
 sp̄mā aia
 māt inter
 an. Et tales
 tū dicitur
 plū p̄m in
 e. xij. Cū
 p̄ntes. de
 lo ante m̄lam
 in eā oīi
 lano s. dēp̄tū
 anobz quoz
 fōret. Nam
 oīa hōi galli
 giū. vt in
 de p̄ta cū
 pugna dū
 pauimēti
 hō in ep̄s
 hō dicitur
 q̄i est. et
 hō dicitur
 eū m̄ dō. s.
 fca. hōi
 dicitur ego
 bus p̄ m̄m
 tē dō. hō
 fan. Iō
 tū m̄ dō
 Cōn. math.
 hō dicitur

p̄c̄m̄ q̄ detractō. **A**uferet em̄ amīcīā
am̄ q̄ p̄eminet oibus t̄p̄alibus. qz
sine amīcīs nullus p̄t b̄n̄ vīuē. vt di
c̄t p̄h̄s. viij. et̄h̄. Itē ec̄c̄. viij. d̄z. **A**
mīco fideli nulla est compatiō. qz vt
ibidē sub d̄ic̄. Amīcus fidelis est me
dicamentū vite. ⁊ illā imortalē amī
cīāam sūfurro mītur auferre. Ideo
d̄z p̄uer. vi. **S**ex sunt q̄ odit deus ⁊
septimū aīa eius detestatur. s̄. q̄ui se
minat inter fr̄es. i. amīcos discordi
am. **E**t tales sūt filij diaboli q̄ sp̄ mī
tatur discordiā seminare. Cui⁹ exē
plū poitur in speculo histoꝝ. li. xxvi.
c. xix. **C**ū henricus tertius celebraret
penthecosten apud magūcīam. pau
lo ante missam cū sedilia pararetur
in ec̄c̄ia ortū est iurgū inter cubicu
larios archiep̄i ⁊ abbatis vuldēsis
cenobij quoz d̄ns iuxta impatorez
sederet. **N**am vuldense cenobiū i sax
onia sci galli ab antiquo h̄z prouile
giū. vt in magnis festiuitatibus ad
dexterā eius sedeat. Itaqz ventū ē ad
pugnā. furoreqz p̄ ec̄c̄iam grassante.
pauimentū sanguīe iundauit. **S**ed
stati in ep̄is auolantibz p̄c̄e inf̄ re
liq̄s dissidētes cōstituta. templū pur
gatiū est. ⁊ missa festis clamoribz ē
acta. **S**eq̄ntia at̄ cantata: ⁊ vltimo
eius v̄su dicto. s̄. hūc diem gl̄osum
fecisti. vox ab aere lapsa est. **H**unc
diē bellicosum ego feci. **R**igētibz oī
bus p̄ timore Impator diligēter at
tendēs leticiā diaboli resump̄it mis
sam. **I**stō semē semīauit diabolus p̄
totū mundū. **T**ercij sunt diuidatoēs
Cōñ q̄s math̄. v. **Q**ui dixerit fratri
suo fatue. reus erit gehēne ignis. **O**

q̄d tūc fiet de illo qui dicit p̄xio suo
Fur neq̄. traditor. ⁊c. **H**ec oīa sunt
signa stulticiō. vtz p̄u. xx. **O**ēs stulti
miscēt̄ cōtūelias. **E**t est d̄rā inter cō
uiciū ⁊ cōtūeliā. qz cōuiciū est q̄n obi
citur alicui suus defectus naturalis
vt dicēd̄. tu es surd⁹? gibbosus. mu
tus cecus ⁊ sic de alijs defectibz. **S**z
cōtūelia vocat̄ q̄n alicui i p̄perat̄ sua
p̄c̄ā. vt dicēd̄. tu es fur. mētrix. ⁊
sic de alijs suor̄ p̄geitor̄. fili⁹? furs.
filius mētrici. filius p̄s̄bri aut mōz
ebi. **D**e ill̄ d̄z p̄u. x. **Q**ui p̄fert cōtūe
liam insipies est. **E**t b̄n̄ insipies est
qz oportet qz postea neget se dixisse
aliqui cū iuramento. ⁊ sic fit p̄iurus.
Secūdo ē signū sup̄bie. p̄u. x. **V**bi
fuerit sup̄bia ibi cōtūelie d̄nabūtur
Io dicit p̄h̄s. in li. et̄h̄miol. qz cōtūe
liosus timet verbis iūre. **D**ubitat̄
vtrū oīs cōtūelia sit p̄c̄m̄ mōrle. **R**nt̄
sc̄us t̄ho. i. sc̄da sede. q. lxxij. ar. ij. qz
q̄n cōuiciū siue cōtūelia de sui rōe ipor
tat q̄ndā de hōrācōz si intētio p̄feren
tis ad h̄ inferat̄. vt aliq̄s p̄ v̄ba q̄ p̄
fert honore alterius auferat. h̄ ē p̄c̄
catū mōrle. ⁊ nō est mīm⁹ q̄ furtū v̄l
rapina. **N**ō em̄ hō mīm⁹ amat suū ho
nore q̄ rem possessam. **S**i vero aliq̄s
verbū cōuicij vel cōtūelie dixerit. nō tū
aīo de honoriādi vel p̄p̄ correctōz vel a
liq̄d h̄mōi. nō dicit cōuiciū vel cōtūeli
am formalit̄ ⁊ per se. s̄ p̄ acādes. ⁊
materialiter. inq̄ntum. s̄. dicit id q̄d
potest esse cōuiciū vel cōtūelia. **V**n̄
hoc potest esse q̄nqz veniale: quāto
qz absqz omi p̄c̄ō. **I**n quo tū ē ne
cessaria discretio. vt. s̄. homo mode
rate talibus verbis vtatur. qz non

auferat honore illius con quie pferf.
Et sicut licitū est aliquē verberare vlt
in reb? dāpnificare cā discipline. sic
ecē aliqs p̄t alteri quē corrigē debet
aliqđ verbū diuosiū dicere. Et hoc
mō dñs discipulos vocauit stultos.
Luc. vi. Et apl. galathas infesatos
Ad galathas. iij. Terco est signū ira
cū die. **Jo. dz. ecē. xxvi.** Mulier ebrio
sa ira maḡ q̄ stūelia: q̄ turpitudō il
lius nō tegetur. **Si q̄s at vult scire**
qual sit. litiget cū vna muliē mala
q̄ iacūda. Dubitatur vtrū hō deat
stūelias sibi illatas patiēter susti
nē. Rnt scūs thō. vbi s. ar. iij. dicens
q̄ sicut in alijs iuris sic in verbō cō
tumeliosis q̄ con nos dicitur hrē te
nemur aim patū ad stūelias tolerā
das si expediens fuerit. **Sic ei btūs**
Aug. exponit illud p̄ceptū dñi. **Si**
q̄s te percussit in vnā maxillā. nē.
Quz tñ oportet vt repellam? stūeli
am illatā q̄ maxime ppter duo. **Prio**
ppter bonū eius q̄ eā infert vt auda
cia eius rep̄matur q̄ decetero talia n̄
attēptet. s̄m illud puer. **xxvi.** Rūde
stulto s̄m stulticiā suā ne sibi sapiēs
videatur. **Alio** mō ppter bonū mul
torū quoz defectus ipedit p̄ stūme
lias nobis illatas. **Vñ. greg.** super
ezech. omel. ix. dicit. **Hij** quoz vita
in exemplo imitacōis est p̄ita dñt si
p̄nt detrahentū sibi verba d̄pescere.
ne eoz p̄dicacōem nō exaudiāt qui
audire poterāt. q̄ in hīs prauis mor
bus remanentes bñ viuē stēpnant
Non tñ debet hō ita faciliē reclama
re verba contumeliosa sicut multi fa
ciūt ppter minimū aliqn̄ verbū stūe

liosum reclamant. **De** quibus btūs
greg. in li. dial. **Qualis** quisq; ap
pud se lateat contumelia illata pro
bat. **Nam** sicut superbi honozib? sic
plēnq; huiles sua despectione glori
antur. **Hec** ille. **Debent** em̄ tales re
currere ad mentē si quid tale vnq̄cō
miserunt. **Dicēte** greg. li. ix. moral.
Tūc illata vitia bene toleram? cum
in secreto mentis ad mala p̄petrata
recurrim? **Leue** quippe videbitur q̄
iniuria patimur dum in actione no
stra conspicimus q̄ prius est qđ me
remur. **Vnde** dauid cōtumeliosa ver
ba sibi a semey dicta nō tam diuicia
q̄ adiutoria credidit. quibus se pur
gari sibiq; deū misereri posse iudica
uit. **Vñ** reduxit ad memoriā q̄ p̄pet
trato cum berabee scelere filiū fugit
Si igitur aliqn̄ hō diuidatur q̄ si ve
rū est qđ dī: nō est incōueniēs h̄ loq̄
hoies: qđ tu facere ausus es. **Si** at
filiū est nō nocet tibi eoz oblocutio.
Verūtamē si albus esses q̄ aliqs di
ceret te eē nigrū: qđ tibi obesset illi
us oblocutio. **Sustine** ergo debet
hō modicū q̄ sic v̄m̄it aduersariū.
exemplo illius q̄ canem latrantē mi
nando puocat ad mordendū. **Qui** si
latrat? eius nō aduertit at? d̄pescit
eū. **Sic** homo qñ non aduertit con
tumelias illatas tunc confunditur i
seipō q̄ desistit. sic debet hrē v̄ba sua
quasi latratus canū q̄ garritus aniū
Si autem vindicare volueris ten de
fendere: aspicient vos pariter morde
tes. et despicient vos pariter. **Le**
gitur de **Augusto Cesare** ad pala
cū reuertenti quidam contumeliose

clamabat. O tirāne o tirāne. Ang⁹.
 vero patēter rūt. Si ego eēn tiran
 nus nō diceris illa. Itē vespasianus
 impator: audito a suis q̄ q̄dam eū
 de ip̄lo detraherēt iniuriōsis verbis.
 Rūt. Inferioris p̄sone h̄ ē facere. su
 penoris vero h̄ pati. Vñ dicit poeta
 Nobile vincendi genus ē patiavin
 cit q̄ patitur si vis vincere disce pati
 Exemplo eē aplōz. de q̄bus legitur
 in act. apl. Ibant apli gaudentes a
 consp̄ci cōlū. qm̄ digni bita sunt p̄
 noie ihū cōtūeliā pati. Quarta sūt de
 tractores. de q̄bus satis dictū est in
 q̄nto p̄cepto. s. de homicidio. Qñt
 vocātur iactatores: et sunt q̄ glānt
 se magna et multa fecisse. Cōñ q̄s p̄
 uer. xxvi. Laudet te alien⁹ et non os
 tuū. Et tales sunt filēs nabugo dono
 sor. de q̄ dan. iiii. q̄ h̄ v̄ba p̄ferbat
 dicēs. Nōne h̄ est habitō cītas mag
 na quaz edificauī in domū regni. et i
 robore fortitudinis mee. et in glā decō
 ris mei. Adhuc sermo erat in ore re
 gis. et vox de celo ruit. Tibi dī nabu
 godonosor rex. Regnū tuū trāsiēt a
 te. tal̄ em̄ fert testimoniū de seip̄o. Jo
 xij. Tu de teip̄o testimoniū dicis et testi
 moniū tuū nō est verū. Cōñ q̄s. i. ad
 cor. x. Nō eī q̄ seip̄m cōmēdat ille p̄
 batus ē. Et ē iactantia s̄m t̄lo. sc̄da
 sc̄de. q. cxij. ar. i. Qñ hō verbis se ex
 tollit. Qñ em̄ aliq̄s loq̄t de se supra
 illō qd̄ nō in se ē s̄ et supra illud qd̄
 hoies de eo opināt. ac. Qd̄ apl̄s re
 fugiēs dixit. ij. ad cor. xij. Parco ne
 q̄s estimet me supra illō qd̄ videt in
 me aut audit. Aut extollit se supra
 illō qd̄ in se est s̄m rei veritatē. et in

opione alioz. hec p̄p̄e dī iactantia.
 Dubitatur vtrū iactantia p̄p̄e sit
 p̄c̄m̄ mōrle. R̄. t̄lo. vbi s̄. q̄ iactan
 tia p̄t cōsiderari dupl̄r. Vno mō s̄m
 se put ē mendaciū qd̄ dā. sic qñz est
 p̄c̄m̄ mōrle qñz veniale. Mōrle qd̄
 qñ q̄s iactantiā de se p̄fert qd̄ ē cōñ
 glām dei. sicut ex p̄sōa regis tiri dī
 eze. xxvij. Eleuati est cor tuū et dixi
 sti. De? ego sū. Vel eē cōñ caritatem
 p̄ri. sic cū aliq̄s iactādo seip̄m p̄rū
 pit in cōtūelias alioz. Sic dī luce.
 xvij. de pharisee q̄ dixit. Nō sū sicut
 ceteri hoies raptoēs et iniūsti et adul
 teri velut h̄ eē publican⁹. Qñq̄ est
 p̄c̄m̄ veniale. qñ. s. aliq̄s talia de se
 iactat q̄ neq̄ sunt s̄ deū neq̄ contra
 p̄ximū. Alio mō p̄t iactantia cōside
 rari s̄m cām suam. s. sup̄biaz aut ap
 petitū lucri aut inanis gl̄e. et sic auz
 p̄cedit ex sup̄bia vel inani gl̄a q̄ est
 p̄c̄m̄ mōrle: iactantia erit p̄c̄m̄ mōr
 le. Legit in vitasp̄atrū de qd̄ā here
 mita: q̄ pollens oibus virtutib⁹ ce
 pit iactare se. Et in sp̄e mulieris dy
 abolus venit ad spelūcam suā dicēs
 q̄ a bestiis nocte illa eēt deuoranda
 nisi suscipetur in eius hospicō. Que
 suscepta diuersis blādimētis duxit e
 um ad h̄ vt mēbra ei⁹ singillatī tan
 geret. Et cum inclinaret se vt eam
 fede amplecteretur. tunc ip̄a euanu
 it tendens eū: et multitudo deonū cla
 mabat di. O monache q̄ te vsq̄ ad
 celum extollebas quomodo demer
 sus es in infernum. Tunc ille de spe
 rans et fugiens pre confusione con
 spectum omniū religiosoz reuisus ē
 ad seculū tradens se oī impudiciē.

Sexti vocantur traditores. et sunt qui
proximum verbis publicis et fucatis de
cipiunt: pretendendo amore in facie. sed ge
rento livore in corde. **Q**uibus propheta. La
bia delosa in corde: et corde locuti sunt
Mel gerunt in ore sicut cor felleum abscon
dunt in mente. Tales sunt falsi amici.
Nam in ore sunt amici in corde inimici.
Dicunt ore quod bene valeant. Arrident ore:
sed in corde machinant malum. De quo
ecclesiasticus vi. Est amicus et socius mese. et
non permanebit in die necessitatis. id est pau
peratis. **V**n Boetius. Quae fortuna fa
cit amicum. infortunium facit inimicum
Vnde propheta. Cum fueris felix multos
numerabis amicos: Tempora si fuerint ne
bula solus eris. Item ecclesiasticus xij. Non cog
noscitur in bonis amicus. et non ab
abscondit in malis inimicus. Nar
rat petrus alfonch de quodam diuite qui
quodam die quesivit a filio suo quod ami
cos acquisivisset. Runt centum. Ait pater
Bene fecisti. Ego in tota vita mea ac
quisivi mihi vnum. Attamen inquit pater ad fi
lium ut probes amicos tuos accipe por
cum occisum et dic amico tuo. Hunc homi
nem occidi quem porto in sacco. Iuua me
ut clam sepeliat cadaver. Runt primus
istud. Nolo me periculo exponere propter
te. sic runt secundus tertius et quartus. et
sic de alijs. Tunc ait pater ad filium. Vade
ad amicum meum et dic ei quod te iuuat amor
meus. Et fecit. Septem sunt litigatores pro
uocantes homines ad lites. **P**rimus. Non pro
fus suscitatur lites. **I**bidem. c. xvij. La
bia stulta miscunt rixas. **C**auendum est
ne quis litiget cum verboso. **I**dem. dicitur ecclesiasticus
viii. Ne litiges cum homine linguato. et
ne struas in ignem eius lignum. **V**n **C**

lib. **C**onverbosus noli credere verbis
Sermo datus auditus verum sapientia pau
cis. **S**ecundo non cum stulto. **p**rimus. xxviii.
Nerndas stulto iuxta stulticiam suam ne
filis ei esse videaris. **T**ercio cum homine
potente ne incidas in manus eius. **Q**uarto
cum locuplete. **E**ccl. iiii. Non ostendas cum
homine locuplete. ne forte eorum constitutum at
tibi lite. **M**ultos enim perdidit aurum et
argentum. **Q**uinto cum homine iracundo non fa
cias rixas. **I**dem vitium est fugiendum
quod est peccatum diaboli. **V**n nihil simili
us actibus demonum quam ostendere. **V**n ta
les se ostendunt seruos diaboli. **v**t. iij. ij.
ad thi. ij. Seruum dei non oportet litigare.
Et est peccatum mortale secundum sanctum thomam. i. se
cunda secunde. q. xxxviii. quoniam est impug
natio veritatis cum confidentia clamoris.
Si autem est impugnatio falsitatis cum
debito et ordinato modo sic est lauda
bilis. **L**egit in vitaspem quod orate ma
chario vox insonuit dicens. **N**on dux
ad mensuram duarum mulierum que ha
bitat in civitate peruenisti. **C**umque macha
rus hoc audito intrasset civitatem et quoniam
uisset ab eis conuersationem earum. **D**ixe
runt ei quod centum sorores duorum fratrum
et xv. animas simul fuerant. nec unquam ali
qua aliam dicto vel facto offendit. **L**e
git ibidem de agathone. **N**umquam inquit dor
mivi lite hominis cum aliquo. nec permisi a
liquem lite hominem meum dormire. **I**dem dicit
augustinus. i. v. g. Lites autem nullas habeatis aut
quod celeriter finiatas ne ira crescat in o
dium. **O**dia sunt commiatores. id est quod commina
re discretis. **V**n. i. p. ij. qui cum patet non
comminabatur. **T**ales sunt stulti qui com
minantur illud quod nunquam factum sunt. **p**rimus.
xiiij. **Q**ui impatientes exaltat vocem suam

Romi sūt falsi hominū laudatores i ma-
 lis. dicēte ps̄. Laudat p̄tor i deside-
 rijs aie sue a iūqu? b̄ndiat̄. **Ecc̄i. ix.**
Nō laudes virū i spē sua. **Jō d̄t Am-**
bro. in s̄mōe de sc̄o eusebio. **Nē** lau-
 dauens hominem i vita sua q̄n nec adu-
 latio nocet: neq; laudatū tēptet ela-
 tio. **Si** q̄s at̄ aliquē laudaret ne i tri-
 bulacōibus deficiat n̄ ē p̄c̄m̄ l̄ in bo-
 no p̄ficē studeat. **De** c̄ sūt iudicatores
 q̄ oia interpretant̄ ad malū. **Con̄** q̄s
 apl̄. i. ad cor. iij. **Mibi** at̄ p̄ mimo ē
 vt iudicet ab hūano die. **Lu. vi.** **Nō**
 lite iudicare et nō iudicabim̄. **h̄** est
 verū de malis occultis a nō manife-
 stis. **Et** q̄ p̄nt fieri b̄n̄ vel male indif-
 ferēter sūt in meliorē p̄tem interp̄tan-
 da dicit̄ regl̄a iuris. **Vnde** c̄ sūt falsi
 consiliatores. **Ecc̄. xxxvij.** **A** consiliario
 malo consilia aiam tuā. neq; cū stul-
 to. **ecc̄. vij.** **Cū** fatuus nō habe consiliū.
Tales sūt valde periculosi in cōitate.
Dicit enī tulli? in li. de senectute. **Con-**
siliator est in re publica tanq̄ gub-
 nator in nāui. **In** qua alij sentinam
 exhauriūt: alij remigāt: alij malum
 scandūt. **Ille** vero tenēs clauū est q̄e-
 tus sedēs in puppi m̄ta maiora facit
Sic a consiliarius si mal? ē: tō nāuis
 reipublice piclitas. **Duodec̄** sūt adu-
 latores a est p̄c̄m̄ mōile: qz d̄riatur
 caritati p̄xi. **Primo** rōe matere. cum
 q̄s laudat p̄c̄m̄ alic? **Alio** mō rōe i
 tētiois: puta cū adulatur alicui vt
 ei noceat corporaliter vl̄ spūaliter: a h̄
 ē mōile. **h̄m** illd. p̄. xxvij. **Meliora**
 sūt vulnera diligētis. **cc̄.** **Tercō** p̄p̄
 occasionē: cū adulatio ē occasio ali-
 cui vt faciat malum

De simulatoribus

Quarto peccat̄ h̄ p̄ceptū q̄
 in factis simulatis deū offen-
 dunt. **De** q̄b; dicit̄ **Ambro.**
 a ponunt̄ eius verba xx. q. v. c. **Ca-**
 uete fr̄es mendaciū. qz oēs q̄ amant̄
 mendaciū filij sunt diaboli. **Nec** so-
 lū in falsis verbis: s; etiā i simulatis
 opibus mendaciū est. **Mendaciū** nā
 qz est xp̄ianū se dicere a opa xp̄i non
 facere. **Mendaciū** est ep̄m sacerdotēz
 vel clericū p̄fiteri a d̄ria huic ordinis
 opari. **Hec** ambro. **Sūt** ergo tales
 falsi testes q̄ aliud sūt in corde: a ali-
 ud sūt in ope. **Et** sūt. xij. in nūero
Nā q̄tuor ondūt s̄b spē simulate sci-
 tatis. q̄tuor sub spē simulate v̄tatis
 q̄tuor sub spē simulate iusticie a eq̄-
 tatis. **Primo** h; h̄ fieri i alieno bitu
Cui? exemplū h̄emus. iij. **Rz. xiiij.** de
 vxore **Jeroboā** cui? filius egrotauit
 a ait rex vxori sue. **Cōmuta** bitū ne
 cognoscans vxor mea: a vade in sp̄-
 lo ad achiam p̄phetam. **Qui** mibi
 quondā locutus est de regno. ip̄e in-
 dicabit tibi q̄d euēturū sit de puero
Et venit mulier ad achiam p̄phetam:
 qui vidēre nō poterat pre senectute:
 s; instruct? a d̄no ait. **Ingrede** vx-
 or **Jeroboā**: quare te alia simulas.
Vade a dic **Jeroboā** **Exaltauit** te de
 medio ppli. **cc̄. vtz** iij. **Rz. xxij.** **Idē** fec̄
 codr? rex athemen̄. put recitat auḡ.
 xvij. li. de ci. dei. c. xix. **Si** q̄s h̄ facēt
 vt euadēt man? inimicōz eēt tolera-
 bile. **S; si** q̄s h̄ facēt vt eo expedit?
 faceret aliq̄d malū q̄d eēt cōn carita-
 tē dei a p̄ximi. sicut faciunt ille muli-
 eraule que in carnis prurio induunt

habitū viri et eorū De q̄bo dicit Deut.
 xxij. Nō utatur mulier veste virili.
 nec vir utatur veste feiea. Ab hōia-
 bilis em̄ est apud deū q̄ facit hec. Idē
 i can. xxx. di. c. Si q̄ mulier suo p̄po-
 sito iudicās vñle ut virili veste utat̄
 et p̄pter h̄ bitū viri imitē: anathēa
 fit. h̄ ibi. Tal' scōd' reptus fuit tpe
 nicolay rome: et robustus fuit ibidē.
 q̄ multis modis se cū mulieribus et
 cū iuuecul' amiscuit in tali bitū. Ta-
 liter ec̄ q̄dam feia venit ad papatū
 ut dicit martin' in cronica sua. ano
 dñi. dccc. xlvij. post leonē q̄ntū: nati-
 one anglica. et fuit vocatus iohānes
 octau' scōm Johēz bocacij in de cla-
 ris mulierib'. Sic ec̄ peccant ille mu-
 lieres et puellē q̄ gerūt bitū virgimū
 et nō sunt virgines. Tales tam diu
 virgines sūt: q̄ diu nō veniūt cruce-
 ri frēs. i. pueri. Sed est distinguen-
 dū. Aut est manifestū aut occultū e-
 orū p̄ctm̄. Si manifestū: peccant q̄
 se ornant tanq̄ v̄gines et nō sūt vir-
 gines. Si at̄ est occultū nō peccāt q̄
 nemo d' scandalisare seipm̄. q̄ ta-
 lem p̄t se q̄s oñdere foris q̄lis est in
 opione. Sic xp̄s finxit se longi' ire
 Lu. xxiiij. Debet de hoc tñ volē in cor-
 de q̄ taliter se foris oñt q̄liter ab in-
 tra nō est. Sic ec̄ peccāt clerici q̄ eo-
 rū vestimenta clericalia trās mutāt in
 secularia. Nā sūt clerici noīe et sac-
 dotes. h̄ in veste sunt armigeri. Noīe
 sunt p̄sone sp̄iales h̄ in veste secula-
 res. Cōn q̄s in. c. clerici officia. Pan-
 nis rubeis ac viridib' nec nō mani-
 cis et sotularib' cōfutijs. frenis. sel-
 lis pectoralib' calcarib' deauratis n̄

utant. Dicit ibidē q̄ n̄ dñt bitū tñs mu-
 tare vel tñsformare n̄ iusta de cā. De
 q̄tur ibidē. Fibulas oīno nō gerant
 neq̄ corngias aurivel argenti orna-
 tū hñtes. sed nec anulos n̄ q̄b' ope-
 tit ex officio dignitatis. Sic ec̄ pec-
 cant mōchi q̄ ab ex̄ in veste scitatem
 fingūt. intus sunt lupi rapaces. Fo-
 ris hñt veste albā. intus nigredine
 p̄ctōz sunt deturpati. Foris hñt ali-
 qui veste m̄ grā aut gñseā hñlita-
 tis. h̄ intus hñt bitū supbie et vani-
 tatis. De q̄bus dicit ap̄ls. i. cor. xiiij.
 Periculū in falsis fr̄ibus. Dubitat̄
 utrū p̄pocrisis sit sp̄ p̄ctm̄ mortale.
 Rñr q̄ p̄pocrisis sit multis modis.
 Primo qñ q̄s oñt scitātē quā nec h̄z
 nec h̄re curat. sed tñ ut scūs reputē-
 tur. Hoc scōm san. tho. secūda secū-
 de. q. v. est p̄ctm̄ mōle. Iō dicit Au-
 gust. sup p̄s. Simulata eq̄tas ē du-
 plex im̄q̄tas. et sic est duplex p̄ctm̄.
 q̄ occulte im̄q̄ et mali sunt. Etā est
 ibi falsitas. q̄ fingūt et mentiūt se
 esse scōs et nō sunt. Secūdo si scitātē
 oñt ut falsā doctrinā seiare possit. Ta-
 lis peccat mortaliter. q̄ facit cōn de-
 um et salutē p̄xi. Et talis simulatio
 scitatis est cōis hereticis. q̄ heretici
 ieiunāt multū et genuflectūtur. et sic
 hōies decipiūt ut suis falsis doctrinis
 credāt. Tercō si oñdūt scitātē ut pos-
 sint eccasticā dignitātē adq̄rē ad quā
 idigni sūt. Tal' deū ḡuit offēdit. Vñ
 Ber. sup missus ē. O frēs q̄tiens hōi-
 bus p̄esse desidero. totiens deū meuz
 preire contendo. Et tunc vere non
 sapio que ipsius dei sunt. Vnde Aus-
 gustinus i libro de doctrina xp̄iana

Cū lō inq̄t illis q̄ sibi naturalit̄ pa-
res sūt. hoc est lōib? dñari affectat
intolerabil? q̄dem supbia ē. Quarto
si oñdat sciatē vt adq̄rat bō tpalia
in q̄bus finē cōstituit. h̄ fm hermās
nū de schildis est peccatū mōile: qz
tal' auar? ē. Quinto si ipsa fictiōe delcā
tur: cū alias nullū malū p̄tēdat. De
q̄ Arist. ij. eth. dicit: qz talis magis
videt' van? q̄ mal? . a tūc p̄t eērias
le fm eundē hermānuz. Sexto si q̄s
simulat sciatē occultantē suū pecca-
tū ne aliq̄ ex h̄ scād alizen? Hoc fm
sanctū tho. scda scde. p̄t fieri lauda-
bilis qz dicit. ve lōi p̄ quē scandaluz fi-
at. Septimo qñ q̄s ad honore dei a
p̄ximoz edificacōem simulat sciatē
tem. a iste nō peccat sed mētur. Vñ
dicit math. v. Sic luceat lux vr̄a corā
lōibus vt videant opav̄rā bona. Du-
bitat' vtrū ypocrita maiori dāpnati-
one dign? sit bonas opatiōes simul-
lans. q̄ publican? publice malefaci-
ens a peccans. Rñr p̄fic. qz mat. vi.
dicit. Nij inq̄t saluator: simulātes lon-
gam orōem sicut ypocrite accipient
maiore dāpnatiōem. Sup q̄ di-
cit beda. qz ypocrite laudes ab lōibus
a pecūnas querūt: maiori dāpnatiōe
plectūt. Idē dicit Jero. li. vi. sup p̄sa.
ape finē libri. Si p̄beo elēofinaz vt
glorificer ab lōibus: accepi merces
de meā a mercenari? appellāsus sū.
Si castū me simulo a aliud in cōscia
hō. q̄ laz mercenarij a supplicia pec-
catorū. In compatiōe duoz maloz
rū inq̄t leui? malū est apte peccare:
q̄ simulare a fingē sciatē. Dec Jero.
Idē patet p̄ aug. a hñtur eius v̄ba

in can. xij. q. i. Certe inq̄t malū ē ca-
dere a p̄posito h̄ peius est simulaē p̄-
positū. Vbi dicit glosa. Per ypocri-
sim peius est peccare q̄ manifeste Et
p̄bat glō. h̄ p. c. cū ex inuictō de hē-
ricis. a per. l. palā. ff. de ritu nup. Et
subdit glō. qz plus est veneno occide-
re q̄ gladio. C. de maleficiis. l. i. Sg
d̄ videt' eē ambro. in li. de p̄riarchis
a assumit' in can. xxxij. q. iij. c. Nō
dicēs. Tolerabilior est culpa si latet
q̄ si culpe vsurpet' auctoritas. Rñt
archid. dicēs. qz tolerabilior ē culpa
si latet q̄ si culpe vsurpet' auctoritas
. i. si adulterū vsurpetur ab aliq̄ aū-
ctortate. s. p̄riarcharū q̄ alias mu-
lieres p̄ter vxores cognouerūt. Tal'
dicit plus peccare. qz suū p̄ctm vult de-
fendē legis auctoritate vel exēplo pa-
triarcharū. Ita illud. c. Nemo ē con-
trariū huic. c. Certe. Et sic patet qz
ḡui? peccat ypocrita q̄ publice pec-
cans. Nam p̄ctm suū aggrauatur ex
eo qz homines decipit. Secūdo mō
habet fieri fictō in aliquo actu. sicut
qñ quis agit fide aliq̄d p̄ aliq̄ cau-
sa quod alias non ageret. Sicut Ja-
cob se finxit esau qñ accessit ad pa-
trem. ligatis pellibus ad manus et
ad collum eius dicens. Ego sum pri-
mogemitus tuus. In hoc non men-
tebatur. vt patet in sermone prece-
denti. Sic enim multi sunt qui cō-
fitentur ne ab alijs confundantur.
a tales grauer peccant. Sic etiam
fide recipiens baptismū a corde dis-
sentiens. nec characterem nec fidez
nec venerabile sacramentum susci-
pit. qz quis tamē aqua perfundatur

in nomine trinitatis. Hoc patet per
ingr'm i. iij. sentē. di. iij. Idem tenet
thomas de argentina. ar. iij. qz talis
fictio totaliter contrariatur sacro. vtz
xxvij. di. c. q. interrogasti. **D**ic etiā
si q's fidei cū aliqua contraheret. q' nō
consentiret: sed simularet se contrahere
nō est mīromiū. vtz de sponsalibz. q'
mīromi. c. tua nos. Quia ibi defuit o
mino consensu. sine quo neqūt p'fice
re fedus coniugale. vt dicit ibidē i fine
et simulate nuptie nō sūt nuptie. ff.
de ritu nup. l. simulatis. **D**ubitat v
trū simulacō aliquā sit licita. **R**nt **J**e
ro: q' ponūtur eius verba. xxij. q. ij. c.
vtilē simulacōem. q' sic. dicens. **V**
tilē simulacōem vt in tpe esse assu
mendā. bieu regis isrl' nos docuit
exemplū. qui cū nō potuisset inter fi
cere sacerdotes baal: nisi finxisset se
ydolos velle colere dixit. **C**ōgregate
mibi omēs sacer dotes baal. achab
seruauit eis i paucis: ego seruā ei in
multis. **H**istoria ponitur Regum **E**
ciam dauid mutauit faciē suā coram
abimelech. q' dimisit eū q' abijt. vtz
i. **R**z. xxi. sequitur vt supra. **N**ec mī
rū q'uis iustos homines tñ aliq' simu
lare p' tpe ob suā q' alioz salutē. cū
q' ipse dñs nr non hñs pctm nec car
nem peccati: simulacōem peccatoris
assumpfit. vt odemneret i carne pec
catum. **H**ec **J**ero. **N**emo tamē debet
se simulare vt aliū decipiat. qz dolus
vel simulatio ad fallendū sp' malus ē
vtz. xxvij. di. c. q. interrogasti. tales
simulatores similiter confundūtur **C**
ius exemplū poit **C**esarus. di. x. di
cens q' quidā rusticus p'ra aliū ha

bens inimicias auidaz maligno ho
mini de ordine viatoruz quoz multi
sūt p'cūā dedit vt domū illi? icēdēt
Quā sub specie religionis intrauit.
q' tpe suicienti succēdit **I**mmemor
miserrimus hospitalitatis beneficō
post q' domus fuit reedificata accep
to p'cio renouauit incendiū. **T**urba
tus homo de incendio repetito oēs de
q'bus suspicōem habuit accusauit.
Qui p' candēs ferrū se expurgauerūt
q' denuo domus incensa reedificata ē
q' ferrū idem in angulū eius reiectuz
Venit rursum p'seudo ille viator: ā
tiqua corruptus auaricia hūane sa
tis susceptus. **C**ū ferrū iā dictum vi
disset q' quis eius v'fus esset interro
gasset. **R**espondit ille. **N**escio q's do
mū hanc en altera vice succēdit **E**t
cum de quibusdam suspicōem habe
rem candens illi ferrū obtuli: tūc il
le **A**d aliquos v'fus posset conuerti
quod cum nutu dei est q' cum clamo
re illud iactaret. **Q**uod vbi pater
familias videret. incendiariū per ve
stem tenens exclamauit. **V**ere tu es
reus: **M**oxq; ad iudicem ductus: cul
pam nollet vellet confessus est. sicqz
pena rationabili est dampnatus.
Tertio habet fieri fictio in quantis
tate. s. quando quis se fingit maios
rem q' est. vt si esset aliquis qui di
ceret se esse episcopum qui tamē nō
esset episcopus. vt factum fuit alias
in diocehi maguntina. et combustus
est **E**t similiter si quis fingeret se es
se militem et esset rusticus. sicut con
tingit nostro priori of naburgensi.

ad quem venerat quibā trufatorū fin-
gens se militarem: et de genere suo.
et fuit laute tractatus. postea fuit p̄-
ceptū q̄ erat ribaldus. Tales omēs
peccant mōlīter. sic q̄z q̄s ex hūili-
tate vocat se minorem tñ est maior.
Cui? exemplū ptz in canōn. ij. q. vij.
c. q̄m̄q̄. Vbi allegatur verba beati
aug. in eplā q̄daz ad Jerō. dicentē
de seipō. Quāq̄z fm̄ vocabula que
sus obtinuit ep̄s sit presb̄ro maior.
Aug. tñ Jeronimo minor est in mul-
tis. **Hec ille.** Et multa alia hñt ibi-
dem. **Ad p̄positū** dicit glō. ibidē. q̄
ep̄s est nomen dignitatis: p̄sb̄ro no-
men ordis. xciij. di. **Legim?** Aug. for-
te h̄ credebatur. **Non ei licuit ei ex hu-**
militate mentiri. xxij. q. ij. c. cū ex hu-
militate. **Et cū Jeronim?** fuerit spe-
cialiter cardinal. **Hec multi faciūt**
hoc ex pura supbia q̄ minores se di-
cunt. dicentes. **Dū malus pessimus**
p̄tōr. **Si at h̄ alij de ip̄is dicerēt** o-
mino nō sustinerēt. et verb̄ p̄teruis
contradicerēt. **Et hoc est signū super-**
bie. **Vitū q̄d de se fateri q̄sq̄ spēte**
dedignatur: hoc sibi dicit ab alijs de-
dignari nō debet. **Honoz et hūiliū ē**
nec se laudare nec se culpare. **Vnde**
Catho. **Nec te collaudes nec te culpa-**
ueris ip̄e. **Hoc faciūt stulti q̄s cenoz**
toxia v̄xat. **Fuit q̄dam frater q̄ in p̄-**
sentia multorū se plurimū et multoz
humiliauit: dicens se esse p̄tōrem et
hōiem vilem. **Rñdit alter frater sibi**
Tu dicit verū. Tūc ille indignatus
verbis duris eū inuasit. **Ip̄e at dixit**
Quid voluisti q̄ ego dicerem? **Nun-**
q̄d debui dicere tu mentiris. **Abst**

ut ita irreuerēter tibi loq̄rer. **Nunc**
at dixi quod tu dicit et inde turbais
Quarto mō fit simulatio seu fictio ī
qualitate q̄n quis se fingit talē qua-
lis non est. sicut iudas finxit se ami-
cum xp̄i dicens. **Aue tibi. mat. xxvi.**
Et Joab fide o sculatus fuit amāsā
fingens se amīcū et nō fuit. ij. R. xx.
Et illa fictio cōis est nūc in mundo.
O quot frēs adhuc habet iudas in
mūdo et Joab filij. **Dicit Crisost. suz**
per math. q̄ cōuetudo maloz est q̄n
aliquem ledere volunt tunc humilis-
tatem fingūt. **Quia venenum nūc q̄**
periculosius datur mīsi cum melle. sic
vulpes finxit se semel infirmū: galli
laudans cantum dicens. **Si possim**
semel audire dulcem melodiam can-
tus tui: ab infirmitate mea liberarer.
Rñdit gallus. Pater meus bene sci-
iūt cantare. **Ait vulpes. Pater tuus**
q̄n cantavit clausit oculos suos: et iō
dulciter cantavit. **Tunc gallus adu-**
latione vulpis deceptus: cantavit
clausis oculis. **Quem mox vulpes**
rapuit p̄ collū. **Hic valde periculosuz**
est credere istis falsis amīcis et adu-
latoribus et simulatoribus. et specā-
aliter illis qui sūt alterius fidei aut
legis. **Ideo dicit Aristoteles in libro**
de secretis secretorum. **Nūc q̄ credās**
hōmīni qui non credit scdm̄ legem
tuam. **Caue ne acādat tibi quod ac-**
cidit duobus hōmibus qui dīcūtur
associati fuisse in vno itinere: quoz
vñus erat gentilis et alius iudeus. **Hē-**
tilis equitavit super mulam. **Jude-**
us vero incessit per pedes: non ha-
bens abum: neq̄ alia necessaria.

Dū ergo fabularētur in viā dixit gē
tilis iūdeo. **Q**ue est lex tua et que tua
fides? Rūit iūdeus. **C**redo q̄ in celo ē
vnus deus quē adoro et expecto ab
eo oē bonū anime mee et remūerati
onem. **I**llis autē qui cōmūcant me
cum in fide mea et in lege mea volo
bonū: et credulitas mea est q̄ q̄ dis
crepat meū in fide: licitū est mihi
tollere sanguinem suū. pecuniā suā et
accēdes suū. i. vxorem suā. **I**n super
maledictū est mihi si seruo ei fidem
vel iūuo ip̄m. vel si facio sibi miseri
cordiā vel parco ei. **C**onsequenter in
quit gentili. **D**emōstrāui tibi legem
meā et fidem meā. **R**edde me ergo tu
tum de fide tua et lege tua. **C**ui rūt
gentilis. **M**ea fides et credulitas et
lex est. **I**n primis volo mihi bonū
et filijs generis mei. **N**olo alicui cre
ature malū neq; sequentib; legem
meā. neq; discrepantibus in eadē et
credo equitatē et miā seruandā cu
ilibet viuenti. et nulla iniūria placet
mihi. **V**idetur etiam mihi q̄ si mali
aliquid alicui accidit q̄ illud malū
me oturbat. **A**ffecto p̄spicitatē. sā
tatem felicitatē om̄ibus hominibus vni
uersaliter. **T**ūc iūdeus. **Q**uid si iū
ria vel offensa tibi fiat. **C**ui gentilis
Sāo q̄ in celo est deus iustus et bo
nus cui nihil est occultū et nihil ses
cretū. qui remūerat bonos: et etiam
punit malos iuxta suas transgressi
ones. **C**ui iūdeus. **Q**uare ergo non
seruas legem tuam. et quare nō con
firmas opibus fidem tuā. **R**ūt gen
tilis. **Q**uō fiet hoc. **C**ui iūdeus. **E**go
sum de filijs generis tui: et tu me vi

Des ambulare p̄ pedēs et fatigatū et
fameliā. et tu es eques et saturat; et
quietus. **C**ui gentilis **V**eritas est h̄
Et descendens de mula sua et aperies
maletam suā cibavit eū et potavit. et
fecit eū equitare sup̄ mulam suam.
Post q̄ vero iūdeus fuit bene firma
tus in equitando. p̄xit mulā cū cal
cariibus festinando. relinquens gen
tilem. **T**unc cepit gentilis clamare.
Expecta me quia confusus fui in te.
Iūdeus vero dicebat. **N**ūquid tibi
dicaui legem meā et condicoem meā
ego volo eā confirmare. **T**ūc fortius
stimulabat mulā. **G**entilis vero ses
quens vestigia. o iūdee iquit noli me
derelinquere in hoc deserto. ne forte
interficiar a leonibus aut moriar fa
me et siti. **A**ge ergo mecum miā si
cut et ego tecum. **I**ūdeus vero nec re
spiciebat retro nec intēdebat dictis
suis. nec cessabat donec latuit visum
eius. **T**unc gentilis recordatus les
gis sue dixit. **I**n celo est deus iudex
iustus: cui nihil occultum: nihil ses
cretum. erigens in celum oculos suos
os dixit. **D**eus meus tu nosti q̄ cre
didi in te. et in lege tua: et in manda
tis tuis sanctificavi te: sicut precepi
sti. **C**onfirma ergo apud iūdeū lau
dem meā. **E**t h̄is dictis statim iue
nit iūdeum prostratū et iactatum de
mula: confractis tibijs et lesō collo
re. **M**ula vero stabat iuxta eum: et ascē
dens mulam reliquit iūdeum in dolo
re. **I**ūdeus autem clamabat. **H**one
frater p̄pter deum habe misericordi
am mecum quia morior: serua legē
tuam. **T**unc increpauit eum genti

lis. Tu male peccasti in me: sine misericordia me dereliquisti. Cui iudeus. Ostendi tibi quod hec est fides mea et lex mea. Tunc miseratus est ei gentilis et portauit eum post se donec veniret ad locum gentis sue. quibus eum tradidit: qui postea statim expirauit. Audiens vero rex illius ciuitatis opera pietatis illius gentilis. fecit eum balliuū illius ciuitatis propter opera pietatis sue. Non est ergo credendum illis qui sunt alterius fidei et legis. Quinto habet fieri fictio in doctrina. De qua dicitur xxxix. q. i. c. q. at. q. q. angelus malus se transformat in angelum lucis. Et si tunc credit bonus et quereret ab aliquo simplici si sue beatitudinis velit esse participans et ille responderet quod sic. Nunquid dicendum esset in diabolice dampnationis societatem an potius in participationem eterne claritatis. Et subdit alium casum. Si quis hereticorum per nomen beati augustini aut ieronimi alicui catholicorum seipsuz offerret. atque eum ad ymitacōem sue fidei puocaret. iste preberet ascensū in cuius fidei sententia diceretur consensisse. Non in hereticorum sectam sed in integritate in catholice fidei: quam iste hereticus mentiebatur se habere. Hec canon. Istum eundem casum ponit magister. li. iij. di. iij. dicens. quod si talis angelus malus se transfigurauit et crederetur esse bonus non esset error periculosus. Nec tamen excusatur saul qui adorauit demonem quem credidit esse samuelem. vt patet. xxvi. q. v. c. Nec mirū

Et hoc ideo. quia intercessit culpa sua. vt dicit glosa ibidem. Nec excusantur illi de lege machometi. qui se finxit esse prophetam missum a deo. quem saraceni credunt veridicū prophetam. sicuti nos Augustinū vel Ieronimū. Quia ignorantia facti non iuris excusat. li. vi. de regulis iuris. Et legem euangelij quilibet tenetur scire. Ideoque dixit cristus. Ite in mundum vniuersum: et predicate euangelium omni creature. Marci ultio. Falsi prophete et doctores plures in mundo apparuerunt et heretica que falsas doctrinas seminauerunt. sicut machomet inter saracenos. thalmuth inter iudeos. et sic de alijs. Vexti que se fingunt sunt falsi christiani. de quibus apoc. ij. Dicunt se iudeos. i. confidentes: et non sunt. Item Apostolus. Dicunt se nosse deum: factis autē negant. Legitur in historia triptita de quodam iudeo qui propter pecuniaz fecit se pluries baptizare. fingens se xpianum. Cū autem quadam vice deberet iterato baptizari. et voluit erat plenū aqua. statim coram omnibus aqua disparuit. Et sic fictio eius manifesta fuit. Vt nam fictio multorum falsorum christianorum sic manifestaretur. De quibus Apostolus. i. ad corinthios. xiiij. Periculum in falsis fratribus. id est qui habent falsitatem in affectione et etiam in cogitatione. Tales similes sunt ciliab. qui somitum faciunt et vrunt. et tamen cum cauda pungunt. sic similiter ipsi se fingunt amicos et inimici sunt.

C

De quibus dicit Jeremias ix. **V**nus quisque se a primo suo custodiat. et in omni fratre suo non habeat fiduciam. **S**ecundo habent falsitatem in locutione. ut patet in psalmo xliij. **F**raudes labia eorum loquuntur. **V**nus dicit et aliud sentit. dicit albi et notat nigrum. **T**ertio habent falsitatem in operatione. quia unus alium tradit sicut iudas christum. **C**uius exemplum ponit magister in libro apertum. quod erat in flandria duo viri qui contra se graviter inimici erant. **O**portunitate querebant qualiter unus alterum caperet vel necaret. **E**rat autem quidam nequissimus qui unus servus fuerat et alteri serviebat. **V**eniens enim ad hunc cui olim serviebat. conquestus est de domino: et ius ad presens servus erat. sibique fore proficiale ait: ut eius manibus illum tradat. **Q**ui gaudens ei pecuniam spondit. et sic dominum tradidit in manus inimici. **Q**uo occasione venit positus ad amicos patris aduersus: et simili dolo tradendus illis obtulit occasorem. sed apprehensus est ab illis et oblatus est iudici et suspensus. **P**ost scelus illius factum postmodum claruit turpiter. **A**micorum enim precibus de patibulo deponi promissus est. et in terra sepultus. **N**ec mora cum die sequenti de nocte sepultus fuisset. ignoti canes sepulcrum multis videntibus extraxerunt et membra inter se miserabiliter discerpserunt. **E**t sic per malicia illorum falsorum hominum qui fingunt pacem et non tenent. **D**icitur prophete quod semel vulpes gallum in arbore videns dixit. **G**alle descende. quia iam summa pax et tranquillitas facta est inter omnia animalia.

D A

sed gallus non statim descendit: sed a remoto vidit duos canes velocissimos venire. quod intimauit vulpi. **T**unc vulpes dixit. **O**portet me fugere. **R**unt gallus. **Q**uare tunc dixisti quod esset optima pax inter omnia animalia. **R**espondit vulpes. **N**on bene credo pacem. **S**eptimi sunt qui in fide dubitant. **O**re enim credunt sed in corde non credunt. **M**anifeste dicunt se catholicos sed in mente sunt infideles. **E**t tales christum negant adveniēte temptatione: sicut petrus christum negavit. **C**ontra quos dicitur in euangelio. **Q**ui me negaverit coram hominibus negabo et ego eum coram patre meo. **L**uce. xij. **L**egitur in libro primo tripartite historie. quod postquam Constantinus credidit deo dubitavit an omnes sui vere crederent. et ut probaret qui veri et qui non facti cultores essent dei. simulavit se ad cultum deorum redire vellet. **E**t statuto die quidam dixerunt se paratos esse ydolis immolare. **I**lli vero qui veri christiani erant dixerunt se paratos esse potius mori quam christum negare. **E**t illos imperator secum tenuit. **A**lios vero expulit: dicens se nunquam esse fideles sibi qui ita pati erant deum negare. **I**deo dicitur. **I**ij. q. vij. c. **N**on potest erga homines esse fidelis qui extiterit deo infidelis. **O**ctavi sunt qui sub specie zeli virtuosum aliorum actus reprehendunt et magis ex odio vel livore quam ex caritate. **V**nus dicitur. **L**xxxvi. di. c. **O**dio habent peccata: et non homines. sed corrumuntur tumidi tolerentur infirmi. et quod seuerius castigare necesse est. non seueritas prestat animo sed medentis. **I**dem patet

xxiiij. q. iij. c. corripit. Nōm sūt qui
ex amore priuato excessus aliquorū
excusant v̄l attenuāt aliquoz excē-
sus. et aliqñ magis aggrauāt q̄ oz.
Decimi sunt qui simulate et fidee p̄-
ximorū p̄speritatibus et gaudent. vel
fidee ip̄is in aduersitatibus dolent.
Quā q̄dem fideem dñs detestatur
Vndecimi sunt q̄ ex odio: vel amore
pecunie reum adēpnant sicut sūt fal-
si iudices aut testes in iudicio. q̄ sub
specie simulate iusticie hōiem occi-
dūt. Duodecimi sunt qui malis con-
silijs et iniquis statutis p̄ximos le-
dūt. Tales etiā tenent ad restitucōz

Explicat p̄ceptum octauū.

Ināpit p̄ceptum nonū.

Non concupisces rem p̄ximi tui

Stud est nonū p̄cep-
tum v̄bi licet explici-
te solū p̄hibeat con-
cupia oculoz in re ali-
ena. ip̄licite tñ h̄ p̄hi-
betur v̄niūsalit̄ ois cō-
cupia siue cupiditas
maleuolūtatis rei aliene. Nā sup̄ius
in septio p̄cepto p̄hibuit cupidita-
tem opis. h̄ at p̄hibuit cupiditatē
cordis inordinatā. **I**ō d̄i exo. xx. **N**ō
concupisces rem p̄xi tui. **D**e q̄tur. **N**ō
seruū. nō ancillā. nō bouē. nō asinū.
nec oia que illius sūt. **D**ubitat̄ v̄trū
lex mosayca p̄hibuerit concupiam
rei aliene. Rñt mgr̄ aug. de ancho-
na sup̄ math. dicens q̄ legē moȳsi p̄-
hibuisse cōcupiam rerū p̄ximoz p̄t
intelligi dupl̄r. **P**rimo q̄ntū ad les-
gillato ris intencōz et exp̄ssioz. **S**e-
cūdo q̄ntū ad pene trāsgressorū taxa-
tionē et impoſicōem. **P**rimo mō pla-
nū est q̄ lex mosayca cōcupiam p̄hi-
bet. qd̄ tripl̄r p̄z. **P**rimo qz lex illa
a deo fuit creata. vtz exo di. ij. **S**z de
us plus diligit mūdiciā cordis q̄ op̄-
p̄is. et cōuerso plus odit iniquā co-
gitacōz q̄ op̄acōz. **E**rgo deus in lege
illa non solū rei aliene actualem ac-
cep̄cōem. v̄rū etiā inordinatam cogi-
tacōem accipiēdi et cōcupiscēdi p̄-
hibuit. **V**nde dicit Augustinus in
libro de decem cordis. **T**ange nouā
cordam: et interficietur bestia cupi-
ditatis. **S**ecundo quia omia p̄-
cepta illius legis tam affirmatiua
q̄ etiā negatiua: inducunt ip̄sum
hominem ad actum et operacōnem